

1112

1/1 платано титв урчо

67

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У НОВОМ САДУ

ГОД. III.

"Гласник" излази као месечник
Годишња претплата 100 дин.
Поједини број 10— динара.

НОВИ САД

1. ЈАНУАР 1930 ГОД.

БРОЈ 1.

За чланове Адвокатске Коморе
је претплата урачуната у
чланарину.

Др. Иво Милић,

може с једном ставити димиториј притвор за 100 динара,
парбеног поступника?

3. Др. Р. Николић: Главне функције.
4. Др. Тодор Петковић: Исплата и прорачунавање наследног дела по нашем народном схватању.
5. Др. Ф. Чулиновић: О корекционализацији.
6. Судска пракса.
7. Распис Председника Апелације.
8. Из Адвокатске Коморе.
9. Закон о адвокатима

Гласник

А. К.

1930

НОВИ САД 1930.

ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ ГРУЈИЋА, Н-САД, МИЛЕТИЋЕВА УЛ. 23.

zsebkönyve — Budapest 1915, стр. 59).

Кад би у овршним нормама постојао само § 41 цит., не би било помоћи. Јер тај пропис говори дословно, да се до „правоснажног решења представке не може извршити продаја“. А, према

1112

1/2 платано туб црно

67

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У НОВОМ САДУ

ГОД. III.

„Гласник“ излази као месечник
Годишња претплата 100 дин.
Поједини број 10.— динара.

НОВИ САД

1. ЈАНУАР 1930 ГОД.

БРОЈ 1.

За чланове Адвокатске Коморе
је претплата урачуната у
чланарину.

Др. Иво Милић,
професор правног факултета
у Суботици

Одгодна моћ представке

— Примена § 41 з. чл. LIV: 1912 —

Распис г. Председника Апелационог Суда, објављен у тро-броју 6, 7 и 8 „Гласника“ за 1929 г., у коме је изнето и образложено гледиште, да закашњено поднета преставка нема одгодне моћи на одржање овршне продаје, побуђује на размишљање, не би ли се то сасвим правилно и логичко гледиште могло проширити, и у судској пракси спроводити правило, да ни *ушок уложен против решења праводобно поднете представке, нема одгодне моћи на продају покретнина*, односно да праводобно поднета представка има, гледе продаје покретнина, одгодну моћ само до њезина стварног решења у 1 степену.

Познато је многим правницима, зашто је покренуто ово питање. Несавесни овршеници подносе представку (§ 34 з. чл. LX: 1881) у очи овршне продаје, а ако суд ипак стигне да решењем одбије представку пре продаје, улажу против тог решења уток и, позивом на буквални текст ст. 2 §-а 41 з. чл. LIV: 1912, траже и по-стижавају да се продаја одложи до решења утока. Тако се изиграва уречени дражбени термин. Иста ствар бива и ако се представка праводобно поднесе, јер до решења утока, редовно прође дан за који је продаја уречена, сем да и првостепени и уточни суд поступају статаријалном брзином, како се изражава Миклош Боршоди у своме коментару овршном закону (A végrehajtási eljárás zsebkönyve — Budapest 1915, стр. 59).

Кад би у овршним нормама постојао само § 41 цит., не би било помоћи. Јер тај пропис говори дословно, да се до „*правоснажног* решења представке не може извршити продаја“. А, према

элементарном појимању, представка није правоснажно решена, ако је против њезина решења уложен допуштени правни лек.

Али § 41 није осамљен. Постоји у овршном закону и други пропис, који је с њиме на око у протусловју. То је § 37 з. чл. LX:1881. А чим постоји антиномија, дужност је судске праксе да је тумачењем уклони. Уклониће се, ако се оба прописа доведу у везу и у склад.

Параграф 41 з. чл. LIV:1912 дошао је на место §-а 36 зак. чл. LX:1881. Овај стари пропис није давао праводобној представи одгодну моћ до „правоснажног“ (jogerős) њезиног решења него до њезиног „мериторног“ (érdemleges) решења, што значи до њезиног стварног, садржајног, исцрпног а не само претходног или формалистичког решења у I степену. Тако стилизован § 36 могао је дакако да постоји у пуној логичкој доследности са својим следећим §-ом 37, који, *per exclusionem*, не даје утоку одгодну моћ на продају покретнина. И не само *per exclusionem* у свом ст. 1, јер и други став §-а 37 даје одгодну моћ на продају покретнина само утоку уложеном против дозволе оврхе. Из тога следи *a contrario*, да ниједан други уток нема те одгодне моћи, дакле ни уток против решења, које одбија представку (сравни § 38 ib.). На тај начин, према §-у 41., уток уложен против решења, које одбија представку, имао би одгодну моћ на продају покретнина, а према § 37 не би имао.

Како да се ово привидно протусловје уклони? Сасвим простом вербалном и системском интерпретацијом закона. У тексту овршног закона, § 37 долази за §-ом 41 новеле, непосредно за њим. § 41 садржи једно генерално правило, § 37 садржи специјална правила. Први одлаже „продају“ не прецизирајући врсту. Да нема специјалних прописа, важило би то одлагање за продају сваке врсте. Али кад за њим долази пропис, који одређује, да уток одлаже продају непокретнина а не одлаже продају покретнина него само издавање њихове продајне цене, ред је закључити, да се одлагање продаје у § 41 има да односи само на продају непокретнина и доследно да се продаја покретнина има да одржи и ако је против решења, које одбија представку, уложен уток. *Lex specialis* суследног §-а 37 ограничава и тумачи обим *legis generalis* у претходном §-у 41 (36.).

Да је законодавац новеле хтео да прошири одгодну моћ представке §-а 36, он би био морао корелативно изменити и § 37. А кад тога није учинио оставивши га неизмењеним, значи да „правоснажност“ новог закона треба да у примени има исти значај као и „мериторност“ старог закона.

Да ли се у бракоразводним парницама може с успехом ставити дилаторни приговор из т. 5 180 §-а грађ. парбеног поступника?

Тужитељица је покренула бракоразводну парницу на основу а) т. XXXI. зак. чл. из год. 1894. Тужени је на истој бракоразводној основи дигао противтужбу, тражећи да се брак разведе из кривице тужитељице. Првостепени суд одбија пресудом и тужбу и противтужбу, против које тужитељица не подноси призив, док је тужени пресуду напао призивом. Апелациони суд услед призива туженог потврђује у свему пресуду првостепенога суда.

Пошто је првостепена пресуда у погледу тужбе постала право-моћном, тужитељица подноси нову тужбу ради развода брака, на основу а) т. 77 §-а закона о браку. Тужени ставља дилаторни приговор из т. 5 180 §-а грађ. п. п. Окружни суд даје дилаторном приговору места и парницу обуставља. Апелациони суд потврђује пресуду окружнога суда и установљава, да је увидом у списе прве, раније парнице, установио, да рок за предају ревизионе молбе са стране туженога није још протекао, да је, другим речима, прва парница, у погледу противтужбе још непрестано у току. Против ове пресуде Апелационога Суда тужитељица даје ревизиону молбу. Касациони суд пресудом бр. 193 1929 апелациону пресуду преиначује, дилаторни приговор туженога одбија и упућује суд да пресуду донесе и у меритуму предмета. Пресуду мотивише нарочито тим, да се дилаторном приговору туженога не може места дати већ ни због тога, што тужитељ, с обзиром на пропис 3 зач. 677 §-а грађ. п. п. не би могао у призивном поступку, ради поткрепљења тужбе, у ранијој парници, остваривати такве разлоге, које код првостепенога суда није био навео, услед чега је изложен опасности да му ови, евентуално, застаре.

Ваља истаћи да поред овакога стајалишта Касационога Суда постоји и та пракса да у оваким случајевима дилаторном приговору ваља дати места и доцнију парницу обуставити. Према пропису, наиме, 1 зачела 147 §-а грађ. п. п. у току парнице и након уручења тужбе противнику, не може се, ради остваривања истог права, нити пред истим нити пред другим судом, покретати нова парница. Према овој законској одредби, дакле, претпостављајући, да је прва, ранија парница, у току међу истим парничним странкама међу ко-

јима тече и доцнија, за питање стављања дилаторнога приговора из т. 5 180 §-а грађ. п. п. меродавна је једино и искључиво та чињеница, да ли је прва парница покренута ради остваривања истога права ради којег је остваривања покренута и друга, доцнија. Несумњиво је, да је тужбама којима се тражи развод брака, без обзира на основу којег бракоразводнога разлога су оне покренуте, свима, без разлике, предмет остваривање једнога и истога права тј. развода брака; да би суд дакле, правомоћну пресуду, донесену у првој парници, којом се развод брака изриче ма из којег бракоразводнога разлога, морао у доцнијој парници, било по званичној дужности, било пак услед приговора противникова, узети у обзир као пресуђену ствар — као *res judicat-y*.

Ако би се допустило да при стављању дилаторнога приговора није од важности истоветност права које се остварује, него једнакост правнога основа, те да странка, док је прва парница у току, не би другу могла покретати само на истом бракоразводном основу, док да би је на другом правном основу могла кретати, онда би овако стајалиште морало одвести тој немогућој конзеквенцији, да би странка која је развод брака добила на основу а) т. 80 §-а закона о браку, могла доцнијом тужбом тражити, да се брак, који је већ правомоћно разрешен, разреши евентуално и на основу 76 §-а закона о браку, јер јој је можда у интересу, да се брак разведе и на основу овога бракоразводнога узрока, који за криву странку предвиђа нарочите зле последице (забрана да ступи у брак са лицем са којим је браколомство починила и т. д.). Да је овако стајалиште, међутим, неодрживо, јасно је!

Али још мање може бити разлог да се стављању дилаторнога приговора из 5 т. 180 §-а грађ. п. п. не да места због тога, што је тужитељу, с обзиром на пропис 677 §-а грађ. п. п., онемогућено, да у призивном поступку остварује ради поткрепљења тужбе такве разлоге које код првостепеног суда није остваривао. Установа дилаторнога приговора парничне зависности — као и толике друге одредбе грађанског парничног поступника — унесене су у грађ. поступник без обзира на то какве штетне последице могу настати отуд за странку која, иако је већ једном парницу покренула, покреће сада, противно законском пропису, ради остваривања истога права, против једнога и истога лица, и ову другу, доцнију парницу. Закон то не допушта с обзиром на оно основно начело грађанског парбенога поступника, да између једних и истих странака, ради остваривања једнога и истога права, може спор бити решен, сем случаја обнове и тужбе због ништавости у новом гра-

ђанском поступнику, само једанпут и донесена само једна једина коначна пресуда. Ову околност је као приговор пресуђене ствари властан да ставља не само противник, него ју је суд дужан узети у обзир и по званичној дужности. Тужитељу пак, при таком стању ствари, не остаје друго, него да прву, ранију тужбу, односно противтужбу повуче, што према пропису 666 §-а грађ. пост. може у бракоразводним парницама учинити и без пристанка противниковог. Уколико пак странке тужбу односно противтужбу не повуку, не смеју оне, све до правомоћно одбијене раније тужбе, односно противтужбе, покретати парницу ради развода брака нити на различитом бракоразводном основу.

Главне функције државног тужиоца и истражног судије по новом кривичном поступку за Краљевину Југославију

I Опште

Кривични поступак за Краљевину Југославију оснива се на акузаторном принципу, и установљује, да се кривични поступак може покренути и провести само по захтеву овлаштеног тужиоца (§ 1).

Државни тужилац је независан од суда (§ 42) а у односу према овом има да се сматра странком (§ 6). Из тога следи да је државно тужиоштво независна власт, која припада судској администрацији. Његови чланови сачињавају особни статус сасвим одвојен од судијскога за свако подручје вишег државног тужиоштва. При сваком окружном суду постоји једно државно тужиоштво, чији су чланови непосредно подређени вишем државном тужиоштву а ово опет непосредно Министарству Правде (§ 42).

Дужност је државног тужиоца да штити интересе државе, он је чувар акузаторног принципа, он прогања сва кажњива дела, за која посредно или непосредно сазнаје, покрећући кривично поступање, које мора да доведе суд до изрицања пресуде и њеног извршења (§ 44). Није остављено слободној вољи државног тужиоца, хоће ли или неће покренути поступање за дела, која се прогањају по службеној дужности. Он то мора (§ 44). Закон изричито наглашава: Државни тужилац *мора у сваком случају*, кад је кривично дело учињено, да покрене кривично поступање.

Рекло се за дела, која се прогањају по *службеној дужности*, јер за дела, која се прогањају по приватној тужби (§ 1 ал. 3) овлашћен је приватни тужилац.

Зато у сваком случају дужност је државног тужиоца, ако одбаци пријаву без даљих извиђаја или по извршењу ових, да о томе извести оштећенога (§ 44 ал. 2), и то баш у сврху да се овај може окористити својим правом, да покрене кривичну тужбу. Рекло се да се државни тужилац у односу према судовима има да сматра странком. То стоји. Али то вреди строго од часа, када је државни тужилац против којег лица поднео оптужницу. До тог часа, међутим, и ако независан, он је према суду чиновник, који своју делатност ставља у службу заједничког циља, проналажења истине и изналажења кривих, и као такав је његов сарадник.

У сврху да државни тужилац може успешно и без одлагања

вршити своју задаћу, закон изричито наређује да су општинске, полицијске и све друге државне власти дужне одмах и тачно извршити наредбе и молбе, које им буде упутио (§ 47 ал. 1). Ове су власти пак, и без нарочитог позива од његове стране, дужне пријавити му кривична дела, која саме опазе, која им буду пријављена или за која сазнаду на који други начин, а која се прогањају по службеној дужности (§ 89).

Како се види из изложеног нови кривични поступак је строго доследан у спровођењу акузаторног принципа, и хоће да се све нити поступања код трагања једног кривичног дела састану у рукама државног тужиоца. Разуме се по тому да на положај државног тужиоца има да се постави лице, које је не само правнички спремно, већ има и истакнуте етичке својине, извесно животно искуство па и приватну наобразбу, да би могао поуздано и успешно одговорити деликатној мисији и нарочитом одређењу § 91 које гласи: Државни тужилац је дужан *оцениши* сваку пријаву о кривичним делима, за која се казни по службеној дужности. Он једини је властан да оцени, које се дело има да сматра кривичним делом, он једини може и мора да покрене поступак, ако сматра да за то има довољно разлога и ако је мишљења да се то дело мора прогонити по службеној дужности. Без оптужбе од стране државног тужиоца нема места кривичном поступку за дела, која се прогањају по службеној дужности. *Привидан изузетак* овом правилу, односи се заправо на сарадњу државног тужиоца са истражним судијом, о чему ће бити доцније говора.

У сврху што бољег упознавања ствари, дана је државном тужиоцу широка власт. То закон посебно наглашава: „Тако исто он (државни тужилац) је дужан да предузме све што је потребно ради проналажења и прикупљања основа, помоћу којих се може ући у траг непознатом чиниоцу (§ 91). Он може и лично да присуствује извиђајима и да узме у разматрање све што се односи на кривично дело. И зато не само да му закон даје право да прегледа кривичне списе, већ му то нарочито ставља у дужност, наређујући да се њему имају списи доставити у изворнику, а он је дужан да на истим назначи, да их је видео и прочитао и забележи датум. На његов захтев има му се издати и препис (§ 80). Нарочити случај достављања списка државном тужиоцу наводи се у § 397 (у случају призива).

Питање је, да ли државни тужилац има право на увид и у *записник већања*? О томе закон не доноси никакво посебно одређење, но на то питање може да се одговори са „да“ из разлога

што је државни тужилац, као државни чиновник, везан заклетвом, па нема никакве бојазни да би он могао објавити ток већања и разна мишљења судија, а опет у интересу је саме правде да онај, који је у првом реду позван да води рачуна о исправности једног мишљења с обзиром на кривицу извесног лица, просуди прама разним становиштима, има ли или нема разлога да се прогањање настави.

Али закон изричито забрањује да државни тужилац присуствује лично већању, изузев кад се тиче одлуке за помиловање (§ 43). Ова забрана је разумљива, јер би присуство тужиоца код већања, који је према суду у положају странке, дало повода да се помисли на неки привилеговани положај оптужбе према обрани а то би се противило намери и духу закона.

II Како државни тужилац и истражни судија спроводе у дело своја права

а) код извиђаја

Већ је споменуто, како су разне власти, па чак и приватна лица (§ 90 дужна) да непосредно или посредно пријаве државном тужиоштву кривична дела, која се прогањају по службеној дужности и да су власти дужне његове наредбе и молбе извршавати. Али извиђаје а безусловно како ће се доцније видети истрагу, врши државни тужилац првенствено преко истражног судије, односно среског суда. То закон истиче: Државни тужилац има право захтевати да истражни судија, срески суд или полицијска власт предузме извиђај ради добављања потребних доказа да би се започело кривично поступање против извесних лица или да се пријава одбаци (§ 92 ал. 1). У овом стадијуму поступка, у извиђајима, даша је државном тужиоцу најшира власт у сврху да му се омогући да дође до правог сазнања ствари и према тому створи одлуку, има ли или нема да се против извесног лица покрене кривични поступак. А и истражном судији и среском суду у том обзиру закон даје сву слободу ради целисходности гарантујућ им иста права, која има истражни судија у истрази (§ 92 ал. 3). Како ће се даље видети, та су права далекосежна, јер је поред државног тужиоца истражни судија онај, који прима на себе сву одговорност у врло деликатном питању покретања кривичног поступка (истраге) и стављања под оптужбу једног слободног грађанина. У сврху сачувања трагова кривичног дела и евентуалног осигуравања учиниоаче особе, да се не би бегством отела поступку и казни, дозвољено је и полицијским властима извршити неке радње

но у сваком случају само као извршиоцу једног идеалног на-
лога државног тужиоца или истражног судије. (§ 93).

О правима и дужностима истражног судије биће говора у
посебном поглављу. Овде треба само споменути да колико де-
латност државног тужиоца толико она истражног и среског судије
иде за тим да обезбеди цели материјал за кривични поступак
против извесног лица: да и тужилац и судија имају један те
исти циљ и да су упућени један на другог. Тако настаје код тра-
гања за кривичним делима и кривцима она *сарадња државног ту-
жиоца и судије*, о којој је у почетку споменуто.

За то *редовно* истражни судија пре но што предузме који
извиђајни акт, треба да сачека предлог државног тужиоца. Али
тај се предлог не тражи и судија је слободан у свом деловању,
кад се имају да изврше радње, које није могуће одложити без
опасности за циљ кривичног поступка, или које су везане за из-
вестан рок. Но свакако, о свему што је учинио, судија је дужан
обавестити државног тужиоца и чекати његов даљи предлог (§ 94.)

За среске судове код трагања за кривичним делима закон
прописује *нарочит поступак*, и одређује да је срески суд дужан
пријавити државном тужиоцу *по одређеном обрасцу* (који ће се
објавити путем наредбе) кривична дела, која му дођу до знања а
која се прогањају по службеној дужности. Међутим, за разлику
од истражног судије, он *нема да чека предлог државног тужиоца*,
већ има одмах да *започне извиђајима и изврши* у сврху довршења
истих *све потребне радње*. Али *радње које се за случај потребе*
не могу обновити (н. пр. констатација свежих трагова стопала на
мокрој земљи, положај извесног помичног предмета у часу дела
и т. д.) он сме да предузме *само онда, када је с одлагањем скоп-
чана опасност*. Овде закон хоће да такве радње, које за резултат
кривичног поступка могу да послуже као одлучујуће, не препусти
среском судији, веран начелу да све оно што може да буде од
поглавите важности за доказ или кривице или невиности извесног
лица дође по могућности под директну контролу државног тужиоца,
или истражног судије. И за то наређује даље да се срески суд за
сваки случај мора старати, да се трагови даље сачувају, док не
дође истражни судија или његов захтев да се извиђајна радња
изврши (§ 95).

б) Код истраге

Што се против извесног лица воде извиђаји, што се по неком
делу трага, то не значи да извесно лице мора доћи у положај да
одговара пред судом, да седи на оптуженичкој клупи, и да односно

дело мора имати скрајности кривичног дела. Зато су извиђаји заправо само спремање за евентуални кривични поступак. По завршењу истих може да буде двоје: или ће државни тужилац *за случај да пријаву не одбаци*, већ на основу проведених извиђаја поднети оптужницу, или ће *одредити истрагу*. Закон јасно и категорички установљује, који је циљ истрази, наиме да се *основи сумње*, изнети против одређеног лица и *стање ствари судским путем* тако *расчисти*, да се на основу тога може одлучити, да ли ће се кривични поступак против тог лица обуставити или ће се оно ставити под оптужбу (§ 97.) Главна разлика даље истраге од обичних извиђаја у том је, што се *истрага сме да обави само судским путем*. На разлику од неодређености код извиђаја сада наступају тачно одређена правила толико за државног тужиоца колико за истражног судију, којих се они морају строго држати.

Закон одређује, у којим случајевима државни тужилац *мора* отворити истрагу; а то су: 1) када се гони за злочинство, за које закон прописује смртну казну, 2) или казну вечите робије, 3) или за који је по закону суду остављен избор између поменутих казна и које друге казне. У свим осталим случајевима *може* државни тужилац да постави предлог за отварање истраге, *ако то нађе за потребно* (§ 97 ал. 1 и 2). Државни тужилац и истражни судија (срески суд је „quasi longa manus“ истражног судије) *једина* су лица, којим је *поверена истрага*. И пошто је истрага темељ оптужници односно пресуди, разуме се, колика је одговорност тих лица, колико треба да је њихова правична и животна спрема да одговоре с успехом својој дужности, и разумљиво је да се они морају међусобно потпомагати да постигну заједничку сврху, *изнађење праве истине*. За то већ у *првом свом предлогу* истражном судији, државни тужилац је дужан да тачно *назначи кривично дело*, због кога и *лице* против кога *предлаже* да се отвори истрага. Он мора, сем пријаве, да достави истражном судији доказна средства, за која је сазнао, списе евентуално већ проведених извиђаја, а ако се већ у почетку указује потребном која мера безбедности, мора да постави и у том правцу предлог. (§ 98.)

Кад је *истражни судија* добио предлог, пријаву, списе и т. д. од државног тужиоца, *он почиње свој рад*. Он не треба да чека никаквих даљих предлога од стране државног тужиоца, већ предузимље све што сматра потребним за утврђивање дела, прикупљање и обезбеђење доказа и то толико оних против окривљеника колико и оних, који служе у његову одбрану (§ 100.)

По правилу истрагу води истражни судија лично и непосредно

(§ 99.) С тим закон установљује принцип да *свако*, кад год било с кривњом или не дође у конфликт са кривичним законом, који важи за Краљевину Југославију *има право захтевати да буде предат* надлежном судији истражитељу. И с тим је наш поступак усвојио најслободоумније гледиште у обзиру права друштва (државе) према индивидууму, као могућном починитељу којег кривичног дела.

Међутим с обзиром на даљину, време, преоптерећеност и трошак, закон *изузетно* дозвољује истражном судији да се послужи *једним помоћником*. Али и тај помоћник може да буде само судија. Ту искаче корист и целисходност *замољених* судова, путем којих је омогућено истражном судији да по исто тако одговорном и спремном судији изврши радње, које би иначе он сам морао да приведе крају. Нарочито се та потреба указује и закон је начелно нормира, кад се имају *предузети* извесне *радње* у току истраге, у *ком другом срезу а не у оном у коме је седиште окружног суда*. (§ 99 1 ал.)

Срески судови су дужни одазвати се одмах његовој молби. А могу и *сами*, дапаче су дужни да изврше *неодложно* и друге *радње, које стоје у вези са оном, за коју су замољени или из ње проистичу*. Ако замољени срески суд није надлежан да коју такovu радњу изврши, он ће *од своје стране одмах послати молбу* оној власти, која је за то надлежна; истовремено ће о том *извести* истражног судију.

Разуме се да *истражни судија* може директно *замоли* и *полицијске власти* и њене органе за предузимање мера у циљу убрзања или обезбеђења истраге а да су ови дужни одазвати се. То је само апликација већ у почетку истакнутог правила да су све власти дужне помагати код трагања за кривичним делима и злочинцима.

Тако тече поступак, ако истражни судија *усвоји* предлог државног тужиоца. Јер га он може и *не усвојити*. То закон и предвиђа. Што ће да ради у таком случају истражни судија? *Може ли он да одбије предлог државног тужиоца и чак да самовласно обустави кривично поступање?* — *Нипошто*. У том случају закон наређује (§ 94, 4 ал.) да је истражни судија дужан своју одлуку о *неусвајању предлога државног тужиоца непосредно саопштити* суду и захтевати да овај донесе о томе решење. У већању (не у доношењу решења) учествује и истражни судија, и то треба одмах рећи, и ако закон нарочито не спомиње, он има само да извести усмено суд о разлозима, по којима он сматра да истрагу не треба отворити. О тој седници *мора бити извештен и државни тужилац*,

који може да даде своје *мишљење* писмено или усмено, но у сваком случају *мора да га даде*. Али *нема право на жалбу против решења суда да се истрага не отвара* (§ 98 задња ал.) Међутим је природно да у том случају нико не може да државном тужиоцу одузме право да по делу и према лицу, за које је суд одбио да се отвори истрага, он нареди да се даље воде извиђаји, на основу којих он може, доцније да понови предлог. Наш кривични поступак није примио институцију *делегације* среског суда за вођење истраге, које је, среском судији, сем самог отварања истраге, давала иста права као и истражном судији, већ прихватио *строго начело да истрагу води само овлашћени истражни судија*, не дозвољујући државном тужиоцу ни извршавање појединих истражних радња (§ 101) али дозвољујући му опет, с обзиром на главни принцип кривичног поступка, да за све време истраге може стављати предлоге истражном судији ради извршења појединих радња, које пак истражни судија није дужан безусловно да изврши, ако нађе разлога да не усвоји предлог. Али ни у овом случају није властан да предлог глатко одбије, већ је дужан да затражи о томе решење суда.

Каквог суда, истражни судија и у овом случају и у оном споменутом у § 98 има да затражи решење установљује § 11 у 1. тачки. „За решавање несугласица које настану између истражних судија и странака (дакле и државног тужиоца, који се нарочито у случају мимоилажења у мишљењу има да сматра странком према суду и т. д., надлежни су *окружни судови као зборни судови*).

Наш поступак није примио ни институцију *већне коморе* познату аустријском кривичном поступку, која је међу осталим функцијама имала и ту да реши о сличним несугласицама, али зборни суд нашег поступка у овом обзиру потпуно одговара тој већној комори, па чак и већање и саслушање државног тужиоца следи по истим правилима. *Државни тужилац* у сваком случају има право да тражи списе истраге и да их прегледа (§ 102) али *нема право*, каогод ни бранилац *да присуствује испиту окривљеники и сведока*. *Изузетак* постоји за случај: да је вероватно да сведоци, који имају да се испитају неће моћи доћи на главни претрес. У овом случају могу не само да присуствују већ и предлоге да стављају и питања да упућују државни тужилац, бранилац па чак и окривљеник. Тужилац, бранилац, па и окривљеник, ако није у затвору, могу да присуствују судском увиђају, претресању стана, узапћењу ствари, истраживању и узапћењу писама и других хартија, као и саслушању вештака и овима могу и питања упућивати, а истражни судија је дужан, сем ако има опасности у одлагању,

да их извести о времену и месту извршења ових радња (§ 103.) По завршеној истрази истражни судија има да достави списе државном тужиоцу, који у року од 8 дана има, или да поднесе предлог да се истрага попуни или оптужницу, у колико не би нашао да нема основа за даље гоњење. (§ 109.) *Обуставити поступак* властан је *једино државни тужилац* (§ 108). (Истражни судија издаје само решење о обустави и суд (§ 108 ал. 2.) Ако државни тужилац постави предлог за допуну истраге а истражни судија неће да на тај предлог пристане, он мора и у овом случају да затражи решење суда који може решити да се тај предлог одбије или одобри. Ако се предлог одбије, тећи ће нови рок за подношење оптужнице (§ 109 задња ал.).

Ако је истрага дала довољно основа да се може окривљеник држати кривим за почињено дело, *државни тужилац ће поднети оптужницу*. Са овим актом државног тужиоца, који он предаје истражном судији, само ако је било истраге (§ 203) који од своје стране пак може само да испита евентуални предлог држ. тужиоца да се против окривљеног нареди истражни затвор или да се пусти у слободу, и који има да *оптужницу саопштити оптуженику* (§ 203) да га поучи о праву *приговора* против исте и жалбе против евентуалног одређења истражног затвора (§ 204) а за случај да се оптуженик изреком одрече или одустане од приговора, *пошаље списе председнику већа* (§ 205) *престаје најважније деловање истражног судије* у кривичном поступку, његова сарадња са државним тужиоцем, који од тог часа заузима према суду став једне странке. Овде су у главном приказане функције државног тужиоца и истражног судије у спремању материјала за кривични поступак. Питања надлежности, односа државног тужиоца и истражног судије у погледу притвора и истр. затвора, а нарочито рад државног тужиоца после подношења оптужнице у даљем току поступка биће предмет засебних чланака, који ће следити.

Др. Тодор Петковић,
судија.

Исплата и прорачунавање наследног дела по нашем народном схватању

У правној теорији учи се истина, да се закони оснивају на народној правној свести, да из ње управо и настају, али се детаљнијом анализом те правне свести ретко кад правна наука бави.

Још мање води се о томе рачуна у пракси.

То доводи често до дисхармоније између народног и правничког правног схватања т. ј. до неразумевања самих државних закона а то је свакако једна нездрава појава.

Па и за саму правну науку било би — држим од користи, да више пажње поклања овом питању.

То бих хтео доказати овом расправом.

На широком подручју самог грађанског материјалног и процесуалног права има много случајева такве несугласице. Овде спомињем само подручје наследног права и то само начин прорачунавања и исплате наследних делова.

Наглашујем поново, да се овде о томе расправља чисто теоретски или у најбољем случају само „de lege ferenda“ а никако „de lege lata“.

Неколико типичних случајева из правне праксе најбоље ће илустровати ону дијаметралну опреку, која на овом правном подручју постоји између школованог правника и обичног грађанина:

1 случај: Отац са 4 јутра земље има сина и кћер. Природно је да хоће све имање сину да остави, али ни ћерка да не буде ускраћена. Кћи се уда 1900 године и добије на рачун свога очинства 1 јутро земље (у тадашњој вредности од 1000 круна). — Отац даље живи са сином и умре 1923 год. (кад јутро земље вреди 30.000 динара) те му остави преосталих још 3 јутра земље. Кћи тражи свој обавезни наследни део т. ј. $\frac{1}{4}$ од 90.250 динара, дакле 22.312:50 динара што јој суд коначно 1929 год. досуди и брат мора сада (када 1 јутро земље вреди 10.000 дин.) продати 2 ј. земље да би намирио сестру.

Према томе брату остаје само 1 јутро а сестра добива вредност од 3 ј. земље, дакле обратно од онога што је отац хтео.

Наравно да кћи неће много размишљати о правном схватању суда, али син свакако хоће — и тешко да ће га ма и најстручније образложење моћи убедити.

2 случај: Исто као у првом случају са том разликом, да је кћи при удаји примила уместо једног јутра земље новчану своту од 1000 круна (за коју своту је могла одмах купити 1 јутро земље).

Тада ће кћери још више бити досуђено: $4 \times 30.000 = 120.000$: $4 = 30.062:50 - 250$ —, дакле свота од 29.812:50 динара.

Ни тада неће син моћи бити уверен о своме погрешном правном гледишту, мада је суд тачно на паре прорачунао дужну своту.

3 случај: Исто као у другом случају само са том разликом, што отац умире већ 1914 године, (када 1 ј. земље вреди 1000 круна).

Суд ће сада ћерци досудити: $4 \times 1000 - 1000 = 5000$ круна: $: 4 = 1250$ — круна мање већ примљених 1000 к., дакле 250 круна или 62:50 динара.

Сад опет сестра неће разумети гледиште суда.

4 случај: Отац са 16 ј. земље има 2 кћери и 2 сина. Старија кћи уда се 1912 год. и добије $4\frac{1}{2}$ ј. земље. Друга кћи при удаји 1914 године добије 4.500 круна (тадашња вредност од $4\frac{1}{2}$ јутра земље). Отац задржи преосталих још $11\frac{1}{2}$ јутара земље, ради до 1923-ће године, те заради 300.000 динара готовог новца. Тада науми да синове подели. Једном препише свих 10 јутара земље а другоме хтеде исплатити ову уштеђевину, али у том овај новац пропадне, јер је био уложен у једну банку којој је отворен стечај. — Оцу је остало још $1\frac{1}{2}$ ј. земље, али није више могао повећати иметак и тако умре 1929-те год. оставивши најмлађем сину то $1\frac{1}{2}$ јутро земље. — Обе сестре и најмлађи брат туже оног брата што је добио 10 ј. земље да им допуни њихов окрњени обавезни део и суд досуђује свакој ћерци по 13.231 динар 25 пара, док најмлађег брата — одбија.

$(1.125 - 1.125 - 100.000 - 15.000 = 117.250:8 = 14.656:25 - 1.125 = 13.231:25)$

Наравно да одбијени обавезни наследник не може да схвати мотивацију суда, као да је он намирен и преко свога обавезног дела са оних $1\frac{1}{2}$ јутро земље у вредности од 15.000 динара, а за сестре да није ни $4\frac{1}{2}$ ј. довољно.

5 случај: Отац има 1 сина и 2 кћери и капитал од 600.000 динара готовине. Године 1920 поклони сину 190.000 динара а себи задржи још 410.000 дин. Но ово преостало имање смањи му се до 1925 год. услед кризе и губитака на 60.000 динара. Међутим пође му за руком да до 1927 године стече још 60.000 динара, тако

да сада има свега 120.000 дин. Тада поклони једној ћерци 80.000 дин. мислећи, да ће још моћи повисити иметак тако, да и другој толико остави. Но још те године умре оставивши преосталих још 40.000 динара оној кћери, која није ништа добила. Ова ће дакле тражити да јој се допуни њезин обавезни део и биће јој досуђено: $190.000 - 80.000 - 40.000 = 310.000 : 6 = 51.666 - 40.000 = 11.666$ динара и то на терет друге сестре, јер је отац повредио своју обавезу да не располаже са имањем преко половине онда када је њу исплатио, док напротив када је сина исплаћивао, тада је диспонувао са „слободном половицом“ имања; односно зато што је њезин дар млађег датума него братовљев.

Ту мотивацију тешко ће она моћи разумети, јер ће јој непрестано бити пред очима чињеница да је брат двапут више од ње добио а ништа није дужан ускраћеној сестри да накнади.

6 случај: Но ако је имање било свега 60 јутара земље, од чега је сину даровано 1914 год. 40 ј. (у вредности 1000 круна по јутру) а отац задржао само још 20 ј. земље, којима цена до 1923-ће год. скочи на свега 600.000 динара и отац те године умре, оставивши свакој кћери по 10 јутара земље; тада не само да брат нема сестрама ништа накнадити, него још оне имају њему свака по 45.833 динара да наплате.

$(10.000 - 300.000 - 300.000 = 610 : 6 = 101.666 - 10.000 = 91.666.)$

И овима ће бити чудан тај рачун.

7 случај: Отац са 16 ј. земље има 2 сина. Старпји је против воље очеве отишао у свет а други остао код куће и помагао оцу у раду до 1923-ће године, када отац умре, оставивши све млађем сину.

На ост. расправи оба брата признају очев тестаменат, али старији тражи 120.000 динара на име свога обавезног наследног дела, но брат му нуди цео тај обавезни део у природи т. ј. 4 ј. земље. Старији не пристаје, буде упућен на парницу, али нема новаца за таксу на тужбу, те цело имање буде преписано на млађег брата. После 2 године утужи старији и пре упуштања у парницу млађи брат понови ону понуду са 4 ј. земље и да обавезну изјаву у том погледу. Ипак буде осуђен на 120.000 динара. $(16 \times 30.000 = 480.000 : 4 = 120.000)$. — На призивној расправи 1929 год. нуди млађи брат цели законски део брату у природи т. ј. 8 јутара земље, али овај то не прима (Сада је 1 ј. земље вредно 10.000 динара). Неизвесно је како ће виши суд решити, али у сваком случају доћи ће до размимоилажења у правним схвата-

њима: ако се потврди прва пресуда, онда млађи брат неће разумети како да је осуђен због „повреде обавезног дела“, када је он од почетка нудио цео тај део брату још пре тужбе а у току парнице давао му шта више и цео законски део, дакле стварно два пута више него што тражи; ако би дошло до одбијања тужбе, онда старији брат не би могао признати ону аргументацију, да је са 8 јутара земље потпуно намирен, јер он није утужио законски него обавезни део а овај се може само у новцу досудити и зато његов обавезни део за 40.000 динара више вреди него законски његов део. С тога је он ускраћен за ову своту и не гледајући на то, што брат не може после свршеног грунтовог преписа и тек у наследној парници мењати свој опоручни наследни наслов у законски и што је и у самој парници са тим закаснио.

8 случај: Из имања од 100.000 динара добију у исто време А. 50.000 — Б. 25.000 — В. 14.000 — Г. 8.000 и Д. 3.000 динара. Обавезни део износи дакле $100.000 : 10 = 10.000$, те су дакле ускраћени Г. са 2.000 и Д. са 7.000 динара, што ће им на терет осталих бити досуђено и то сразмерно тако, да А. плаћа 1.123'50 и 3.932'50, Б. плаћа 561'80 и 1.966'30 а В. 314'70 и 1.101'20.

Мада је рачун тачан, опет га неће В. разумети, јер он није ни свој законски део потпуно добио а мора да допуњује сразмерно са А. и Б. који су далеко преко свога законског дела примили.

Разумљиво је, да ће описана решења наведених случајева изазвати утисак неправичности код грађанства.

У правничким круговима то се обично врло просто објашњава: или незнањем детаљних правних прописа или уобичајеним незадовољством, као и у свакој парници, оне странке која губи. Још је специјално за наследне парнице уобичајено (и донекле основано) оно мишљење, које овако отступање од досадашње праксе сматра захтевом за валоризацију а како ова у нашем законодавству није усвојена, то је сваки такав захтев незаконит и неоправдан. Падање и скакање прометних цена не може да има никакав правни значај, јер за сваки правни одношај важе само односни правни прописи и ништа више; оно може да изазове изглед неправичности за коју од странака, али то је неправичност са економског а не са правног гледишта. А то је оно што лаици не могу да дистингуишу, па зато и долазе до кривих закључака. Економска правда међутим није никако предмет судијског делокруга, него је ствар среће и умешности појединаца у економској борби. Не само у питању наследства, него скоро у свакоме правном

послу једна од странака економски губи и на томе суд не може и не сме ништа да промени. У економска питања суд се не сме мешати, јер то би нанело само штете редовном промету и несметаном економском животу а на овоме се све и оснива.

Овако резонување је тачно, али — како ми се чини — непотпуно. Изгледа као да наш свет не тражи валоризацију, јер такав захтев — колико ми је познато никад није ни постављен и јер се људи још добро сећају како су лако отплатили банкама своје предратне дугове а довољно су мислим интелигентни, да разуму и принцип о изолирању правде од пививреде. Изгледа, као да разлози за опречност између та два тумачења проблема из наследног права имају дубљи корен од саме пролазне појаве несталности куповне моћи новчане, односно померања вредности имовинских објеката. Изгледа као да народно схватање у овим питањима није тако наивно и неправничко — како се то на први поглед чини. Истина је додуше, да детаљни прописи о прорачунавању наследних делова и њиховој рестрикцији, односно о обавези на урачунавање (колацију) и допринос за допуну повређених обавезних наследних делова неправницима стварно нису познати, али је истина и то да су општи правни принципи врло свежи и дубоко укореењени у правној свести сваког нормалног човека. Ово важи у првом реду за право својине. Садржину овога права потпуно схвата сваки лаик онако, како то правничке дефиниције потпуно формулишу — те изгледа из овога појма самом логичном конзеквентношћу долази и до других правних принципа, као оних о праву на користи од својих ствари, али и о дужности снашања случајне штете на њима (међу које рачуна и евентуално смањивање или пораст прометне вредности ствари); принцип о праву тестирања; затим о дужности сносити ограничења овог свога начелно неограниченог права диспозиције у колико се косе са исто такима, али у датом случају јачим правима других особа, било „по сили самог закона“ или по „уговору“ (међу прве убраја и право на обавезни наследни део, односно дужност оставити обавезном наследнику бар половину његовог законског наследног дела); позната је напоследку свакоме још и главна садржина интестатног наследног права.

Када се неправницима призна ово правно знање (које им је тако рећи урођено), онда се мора концедирати и то, да би се на томе основу већ могла изградити нека стална правна конструкција за поједина правна питања, па тако и за она, о којима се овде ради. Чини се да тако нешто фактично и постоји у општој правној свести и да то нешто не може да се сложи са односним

установама аустријског грађанског закона, који је у тим питањима нашем свету изгледа остао стран, мада се већ толико година код нас примењује. — То је могуће узрок оној опреци, јер народно схваћање није за толике деценије могло да усвоји гледиште аустр. грађанског законика, ни да му се прилагоди. Зато изгледа као да постоји једно стално правно уверење о тим питањима у народној правној свести — само оно не може да се изрази.

Ја сам покушао да га објасним и дошао сам до извесног и одређеног резултата, којем — ако неће да се призна важност — ипак мора мислим да се дозволи нека занимљивост и „оригиналност“.

Пођемо ли од споменутих практичних примера и запитамо ли се шта управо у којем поједином случају *објективан* посматрач неправник сматра неправичним, добићемо у главном ове одговоре:

У првом и другом случају изгледа као да се ћерци дозвољава да „двапут добије“ свој обавезни део. Досуђује јој се обавезни део који је двапут мањи од законског а резултат је међутим тај, да она стварно добива исто толико колико и брат.

У трећем случају чини се досуђени део смешно мален, док оставинска маса ипак претставља неко имање, па би према томе логично и њена $\frac{1}{4}$ морала претстављати бар неку имовинску вредност, бар приближну вредности четвртога дела целог иметка.

У четвртом случају несхватљиво је како да се $1\frac{1}{2}$ јутро земље из 1929 год. сматра већом вредношћу од $4\frac{1}{2}$ јутра земље из 1912 године.

У петом случају неразумљиво је како да се двапут више обдарени брат ослобађа рестрикције а да се њоме терети само сестра, која је за половицу мање примила. Не може се схватити ни то да се даром брату није окрњио обавезни део ускраћене сестре кад се мисли на то, да би она била потпуно намирена кад би тај новац још био у ост. маси. Још мање је разумљиво његово ослобађање зато, што је он пре обдарен него сестра.

У шестом случају, као и у четвртом, чудно је да се исплата са 40 јутара земље сматра недовољном а она са 10 јутара не само довољном за исплату обавезног дела, него да га још и премаша.

У седмом случају неразумљиво је досуђивање односне новчане своте „с наслова повреде обавезног наследног дела“, када је тај обавезни део стварно и био стављен на расположење наследнику; не може да се схвати то, да би тај наследник био потпуно намирен и ништа више не би могао тражити, да му је завештач

оставио 4 j. земље — а када му универзални тестаментарни наследник (дакле „alterego“) завештача даје иста та 4 j. земље, онда се то не узима у обзир.

У осмом случају изгледа лаику неправедно, да и В. сноси рестрикцију, јер он није ни свој пун законски део примио, док су га А. и Б. далеко превазишли, па би ваљда сами они требали разумно да допринесу допуни повређеног обавезног дела.

Посматрамо ли поближе ова неправничка резонувања, морамо дозволити, да она не потичу искључиво из померања имовинских вредности, него да се односе и на друге ствари. Нарочито је то очигледно код петог и осмог случаја, где нема баш никакве промене у вредностима имовинских објеката. Па ипак и ту долази до опречног схватања. Ова опрека односи се — као што се из тих осам примера види — не само на висину своте која на поједини део отпада, него и на питање да ли је већ даровањем „међу живима“ односни део намирен и у колико је намирен, као и на размер по којем поједини обдарени имају допринети за допуну повређених обавезних делова. И како је то неправничко мишљење у одговарајућим случајевима увек исто, то изгледа, као да се оно оснива на неком сталном правном уверењу, на некој логичној конструкцији правног одношаја између лица, заинтересованих у овим питањима, дакле између сопственика имања и његових обавезних наследника, као и ових међусобно.

Тај одношај између споменутих лица настаје колизијом њихових права, и то права својине власника имања и права његових обавезних наследника. Он постоји још за живота остављача а настаје већ самим рођењем лица, које закон признаје обавезним наследником; јер мора се признати да су законски прописи у погледу обавезног наследног права „*ius cogens*“ у првом реду за остављача па је с тога тешко замислити, да би правни одношај његов према обавезном наследнику настао тек у моменту смрти остављача. (Потсећам на честе случајеве када наследници распишу за правна сретства, која им стоје на расположењу, да запрече остављачу распродају имања.)

Садржина тога правног одношаја је у томе, да остављач неопорно остаје власник свога имања, али са тим ограничењем, да не сме и не може њиме тако располагати, да окрњи делове обавезних наследника; што значи: он може продавати, мењати, оптеретити, трошити, уживати, па чак и уништити цело своје имање, само га не сме даровати тако, да би тиме били обавезни наследници повређени; учини ли он то, тада таква диспозиција нема

према таким наследницима важности, односно обвезује трећег, који у таком послу као обдарени учествује на накнаду одговарајуће вредности, кад то буду обавезни наследници после смрти завештача затражили.

Какве је природе ово право наследника? (У том питању се — због потребне краткоће — овде може само у најконцизнијем облику напоменути тек [толико, колико је потребно за разумевање логичне везе, која доводи до оног начина прорачунавања, о којем се овде расправља.) То се најбоље види у тренутку смрти остављача, кад наследници постају — власници. (Јер и обавезни наследник постаје власник онога иметка, који му је завештач последњом вољом завештао; ако је неколицини један исти предмет остављен — онда сувласник. Не може га се дакле — без натегнуте извештачености — претворити у неког повериоца оставине, који би имао право само на вредност половине свог законског дела. Не може се то, строго узевши, ни по а. г. з., који на пр. у §§-има 765 и 766 „*expressis verbis*“ означава његово право са половицом „онога што би му по законском наслеђивању имало припасти“. А још мање се то може по правном схватању нашега народа. Право на сам оставински иметак јесте дакле примарно и новчано његово потраживање је секундарне, судсидијарне природе.) То право је дакле — својина, само и опет ограничена: дужношћу трпети сваку диспозицију остављача са његовом имовином. Према томе наследници међусобно били би сувласници и то у оном размеру, који зависи од њиховог броја. Остављач који је према свима трећима привидно самосталан сопственик, сматра се према својим обавезним наследницима исто као сувласник (и то у $\frac{1}{2}$ садашњег и будућег имања). Оно је дакле не његова самостална, него друштвена имовина а сувласнички делови су „идеални“.

Остављач и обавезни наследници чине дакле једну заједницу, једно друштво. Према томе имају се и њихова права и дужности просуђивати по аналогiji сувласничке заједнице, али разуме се уз неке модификације, које вреде специјално за ову врсту заједнице и логично произлазе из сврхе самог обавезног наследног права и нарочито из блиског породичног одношаја и заједничког живота и рада наследника и остављача, а то су: А) управу целе заједнице води сам завештач искључиво по својој вољи (за остале чланове т. ј. наследнике сматра се да су се одrekli сваког утицаја на управу у корист завештача докле год он живи. Они дакле сви заједнички сnose опасност од штете, нестанка, уништења а

нарочито трошења уживања и пада вредности заједничке имовине, као и користи од скакања вредности, помножења побољшања друштвеног имања и т. д. — све то према управи остављача, по његовој властитој увиђавности а без икаквог права ингеренције наследника. Б.) Овакав одношај имао би у правилу да траје непромењено све до смрти остављача. Тада овај има овлашћење, да учини последњу своју диспозицију, да подели имање по својој увиђавности међу своје обавезне наследнике потпуно или у половицу најмање. Оваква диспозиција обавезна је — као и све друге за живота остављача — за наследнике, те је они не могу једнострано изменити; једино се могу одрећи. — Али таква заједница може и пре да се делимично или у целини ликвидира, но и то под овим посебним условима: пре свега сам завештач је овлаштен да свој део из заједнице излучи кад год хоће и може по слободном свом избору да узме себи предмете које хоће и да с њима даље евентуално у корист трећег којег лица без против-вредности расположи, али све то под резолутивним условом (или — ако се хоће — под нарочитом обавезом, која као преузети терет важи и за то треће обдарено лице), да у случају накнадног умањења преостале заједничке имовине — којом остављач и надаље све до своје смрти управља — и то таквог умањења, да би наследници тиме били у својим деловима ускраћени, мора дозволити рестрикцију примљеног дара у оној мери, у којој су наследници оштећени и вратити односни део примљенога, али и ово са том модификацијом, да уместо тога може да им исплати одговарајућу вредност. (Презумција важи за овај последњи случај). — Исто тако може остављач још за живота да „исплати“ појединог или све обавезне наследнике. Но то бива у споразуму између њега и онога наследника, којем се његов део издаје (јер ако наследник неће да прими што му остављач нуди, онда неће доћи до те исплате па ће он и надаље остати у заједници). Остали немају никакве могућности приговора, али зато и овде вреди онај резолутивни услов, односно терет за обдаренога, који и код излучења остављачеве половице.

В.) Последице оваке исплате јесу престанак удела у заједници са оним аликвотним делом, који је исплатом намирен, но не у том смислу да би се тиме размерно повећао део осталих. (Нема ничијег повећавања, нема акресценције, јер се и при каснијим обрачунима увек рачуна и исплаћени део имања и подмирена квота). Ако је дакле цео удео исплаћен престаје свако даље суделовање исплаћенога у заједници — ма се ова накнадно и повећала, обогатила. Једино остаје онај терет, она обвеза исплаћенога,

да и даље одговара за евентуалну ускрату осталих обавезних наследника у случају накнадног смањења имовине у толикој мери. (Могло би се то и тако формулисати, као да се исплаћени део имања сматра и даље — све до смрти остављача и до коначног обрачуна — делом заједничког имања, само изузето из управе остављача и предато у самосталну управу и уживање односноме наследнику, који се зато одриче партиципирања на накнадном добитку у колико му је квота тиме подмирена.) — Оправданост губитка права суделовања у накнадном добитку лежи прво у томе, што наследник зна за ту обавезу и опет прима исплату, дакле дакле прима и тај терет; а друго у томе што исплаћени добива свој део пре свих осталих у самосталну својину, односно управу и уживање па је дакле тако у могућности, да још веће добитке постигне, него што ће то бити случај код имања, којим управља остављач. — Оправданост његове одговорности у случају накнадног губитка лежи, осим у напред већ реченим, у главном у осигурању осталих наследника. А када то ограничење мора да дозволи сам остављач, мора тим више да га дозволи и сваки други деоник т. ј. сваки исплаћени наследник. — Напоследку се чињеница, што остављач и онда кад је целу своју половицу распоклањао ипак и даље остаје у заједници — објашњава тако, што се његова $\frac{1}{2}$ протеже, сасвим разумљиво, не само на имање које је дотле стекао, него и на оно што ће у будуће још стећи. Његов удео не престаје дакле излучењем његове половине, него траје и даље и манифестује се — осим у могућности несметаног трошења иметка још и у половици дела на свакој накнадно стеченој имовини. — Г.) Ово право обавезних наследника, разуме се, личне је природе — не може се дакле преносити ни наслеђивати; оно престаје смрћу, одрицањем, недостојношћу, нестанком заједничке имовине, и потпуном исплатом.

Ако дакле узмемо овакав правни однос за базу — лако долазимо до таквих решења проблема из наследног права, која се слажу са општом правном свешћу.

1) Тако се питање, која вредност да се узима при процени оставинског иметка, да ли она из времена примљеног даровања или она из времена смрти остављача — има просуђивати по принципима, који важе за обрачун међу сувласницима. Има дакле оно што који од наследника прима, *да се процени по времену када то прима*, али онда се несме ту застати, него се има проценити и цело имање из тог времена *па по томе прорачунати аликвотни део, за који је тим даром наследник намирен*, чиме је уједно из-

рачуната и квота, за коју још није подмирен и са којом дакле и даље остаје у заједници. Само са тако прорачунатим још ненамиреним уделом учествује он и даље у заједници и сноси последице управе остављача, штету и корист услед пораста или пада цене и т. д. (пошто је са подмиреним уделом постао самовласник те је дакле сам крив ако га не пласира у најрентабилније подужеће или ако га остави онако како га је и примио, те му евентуално изгуби вредност). — Но и онда ако је потпуно подмирен има се израчунати проценат за који је подмирен, па је за толико евентуално и премашио свој законски наследни део, јер са толико процената он остаје у обавези (као и остали који су превише примили) за евентуалну накнаду повређених делова обавезним наследницима.

2) Тиме је решено и питање у којем „размеру“ има да се поједини обдарени *притегну на допуну*: у *размеру процената вишка изнад својих законских наследних делова* а ако то није доста, *онда по размеру процентуалног вишка изнад својих обавезних наследних делова*. (Тада морају сви мањци бити покривени, јер иначе би значило да износ обавезног наследног дела није тачно израчунат).

3) У погледу времена кад има да се врши обрачун има да се уважи чињеница, да то може бити тек онда када су сви фактори, од којих обрачун зависи — познати; а то је *тек у тренутку смрти завештача*, јер тада је тек сигуран и сталан како број обавезних наследника, тако и сама оставинска имовина.

4) У питању шта се има у оставинску масу рачунати с обзиром на то што се имовно стање мења — има да се разликује: стање имања у моменту кад су поједини наследници за живота остављача били исплаћивани и оставинска маса у правом смислу речи т. ј. имовно стање у моменту смрти остављача, кад се дакле исплаћују остали унапред неисплаћени наследници. *Ни у једном, ни у другом случају не рачуна се једино и искључиво оно имање, које у моменту исплате постоји, него се и у једном и у другом случају — уз то додају још и сви они предмети, који су већ излучени из имања пређашњим даровањима „међу живима“ („исплатама“), па се све то процени по времену исплаћивања оног наследника, чији се аликвотни део прорачунава.* Узима се у обзир дакле само позитивна имовина, док они имовински објекти, који су некад били у имању, али су пропали — не узимају се у рачун (јер се не могу ни делити). Ту сад може да дође до разлике између оставинске и имовне масе у време појединих исплата. У једнима може да буде таквих имовинских објеката, којих у другима нема и

обратно. То бива при варирању (несталности) имовине завештача, кад је нешто првобитно у имању било па накнадно пропало или кад је нешто накнадно стечено. (По себи се разуме, да се у границама истакнутих правила у имовно стање свагда имају рачунати и актива и пасива и тек њихова диференција даје чисту имовину.)

5) Слично и конзеквентно објашњава се и питање о дозвољивости издавања обавезног дела „у природи“. Кад се помисли на то да остављач има право избора хоће ли свога обавезног наследника у новцу или у другој врсти свога имања подмирити, онда се то право мора признати и његовом универзалном наследнику (наравно у границама да то заиста такве ствари буду које би и остављач био дао — што се види по осталим исплатама и по обичају.) — Противни разлози о запреци распарчавања сељачких имања или због немогућности повратка ствари у првобитно стање отпадају чим се уочи да право избора има само оно лице које је допуном обавезног наследног дела баш оптерећено. — Такођер је слаби разлог по којем би об. наследник као поверилац ост. масе само новац могао тражити, јер је такво схватање нашем народу страно остало и јер је и по самом а. г. з. сумњиво, пошто у његовом тексту нигде нема никакве забране у том погледу а тек царски патент од 1844 установљује такву и тек после тога појављују се теорије Шифнера, Крајнца, Унгера и др. о повериоцу.

6) Могло би се споменути још за начин рачунања, који би се имао употребити. То је наравно сваком од воље, али пошто у правној теорији постоји и у том погледу маса разних мишљења и предлога а ниједан — колико ми је познато не спомиње најједноставнији начин, то мислим није сувишно да се истакне да је то обични закључни, односно друштвени рачун и рачун на проценте. (У случају да се после исплате којег од наследника имање смањи тако, да остали буду ускраћени, прорачунава се квота, за коју се исплата има у корист повређених смањити, односно износ који исплаћени има накнадити најједноставније тако, што се код рачунања његовог аликуотног дела намирења има остати део имовине изоставити.)

7) Што је речено за прорачунавање обавезног наследног дела, вреди *аналогно и за прорачунавање, законског наследног дела*, чиме се решава и питање *урачунавања (колације)*.

Све ово објасниће се и уједно доказати на практичним примерима:

Узмимо први случај, у којем од имања свега 4 јутра земље са једним јутром 1900 године исплаћена сестра тражи 22.312 ди-

нара од брата, који је 1923 године наследио преостала 3 јутра земље. Рачунајући по изложеним правилима, она је „исплатом“ 1900 године добила $\frac{1}{4}$ имања, дакле 50% њеног законског наследног дела, а то значи цео обавезни наследни део, те не може ништа више да тражи. Вероватно би јој и отац исто тако одговорио да је још жив. Не може она кад је једанпут иступила из заједнице тражити, да се повишена накнадна вредност остављачевог имања опет њој у корист рачуна (а то фактично бива ако се њен обавезни део по вредности имања из 1923 год. рачуна а не узме се у обзир да је још 1900 год. потпуно исплаћена). Ова вредност може да дође добро само онима који су и надаље остали у заједници.

Исто важи и за други случај, у којем само кћи добива уместо 1 јутра земље тадашњу вредност у износу од 1000 круна (што је отац у сврху исплате кћери позајмио). Пошто у време исплате чиста имовина вреди 4000 круна, то је кћи са свотом од 1000 К, и опет за потпуни свој обавезни део подмирена, те нема више права да партиципира на накнадном повишењу прометних вредности, нити може тражити не 2.9.812 динара, него ни 50 пара.

Исто важи и у трећем случају, кад наиме отац умире још 1914-те године. Пошто је имање у време исплате вредело 4000 круна, то је кћи свотом од 1000 К подмирена за цео обавезни део, те нема права ни на оних 62.50 динара. Нема дакле досуђивања несразмерно мале своте, него једноставно одбијање захтева.

У четвртом случају где је 16 ј. земље 2 кћери и 2 сина, те су кћери пре рата исплаћене једна са $4\frac{1}{2}$ ј. земље а друга са (узајмљеном) свотом од 4.500 круна (која одговара за $4\frac{1}{2}$ јутра земље), док је од преосталих $11\frac{1}{2}$ ј. један син добио 10 ј. године 1923-ће, кад је отац осим земље имао још и готовину од 300.000 динара а други син добио само $1\frac{1}{2}$ ј. земље 1929-те године (када је она готовина већ била пропала) — не може ни једна кћи да тражи 12.234.25 динара, јер су обе — према стању имања у време исплате — намирене са $112\frac{5}{8}\%$, дакле са потпуним не само обавезним, него и законским делом и још преко тога. За брата са $1\frac{1}{2}$ ј. земље има да се прорачуна обавезни део по вредности позитивне имовине 1929-те године, дакле: $4\frac{1}{2}$ ј. земље = 45.000 динара — 4.500 круна = 1.125 дин. — 10 ј. земље = 100.000 дин. — $1\frac{1}{2}$ земље = 15.000 дин., свега: 161.125 динара : 8 = 20.153.12 динара, док он је добио само вредност од 15.000 динара, остао је дакле неподмирен са 5.153.12 динара. Ову своту имају дакле да му накнаде остало троје обдарених по размену процентуалног вишка

изнад својих законских делова. Код сестара износи тај вишак цифру 12'5. Код брата са 10 ј. земље има се прво израчунати стање имања у време исплате: 16 ј. ($4\frac{1}{2}$ — 10 — $1\frac{1}{2}$) земље по 30.000 дин. = 480.000 — 4.500 к. = 1.125 д. = $481.125 : 4 = 120.281 : 2 = 60.140$ — динара би износио његов део, док он је примио вредност од 300.000 динара, дакле је подмирен са 249%, према томе износи му вишак изнад законског наследног дела 149. Обдариени имају дакле наплатити ускраћеном по размеру 149:12'5:12'5 а то значи брат има да наплати 4.414 а свака сестра по 369'50 динара.

Овако решење више одговара општој правној свести, јер не долази до оног несразмера као да $1\frac{1}{2}$ јутро више вреди од $4\frac{1}{2}$ јутра земље. За сестре се објашњава одбијање захтева тиме, што су своју четвртину већ давно унапред примиле; за најмлађег брата објашњава се размерно мали обавезни део падом цена земљи и новцу, али је досуђени му део размеран цени од $1\frac{1}{2}$ јутра земље, што заједно са примљених $1\frac{1}{2}$ јутро износи 2 јутра земље а то је очигледно обавезни део од 16 јутара са 4 наследника. То што и сестре морају доприносити да исплате повређени део оправдано је, јер одговара размеру премашеног обавезног односно наследног законског дела; а околност што је много времена прошло од њиховог дара још више говори за то, да су обвезане на накнаду, јер су своје делове за толико времена могле искоришћавати. Не може се као озбиљан аргуменат против тога сматрати угрожена несигурност располагања извесном имовином т. ј. оном коју су на име исплате примиле), јер оне су морале знати и бити спремне на то да ће се коначни обрачун тек у моменту очеве смрти моћи саставити па ће се дакле тек онда видети, да ли и колико има да се допринесе за евентуалне повреде.

У *петом случају*, где се ради о капиталу од 600.000 динара и троје деце, од којих је сину у том стању имања исплаћено 190.000 динара и затим ћеркама поклоњено једној 80.000 а другој 40.000 динара, пошто је очигледно да су делимичном пропашћу имања ускраћени обавезни делови (који би имали 100.000—100.000 динара изнашати а постоји само 120.000 д.) то се има и при прорачунавању аликотног дела сина овај нестали део имања изоставити као да га није било већ ни при исплати његовој, дакле би од иметка 310.000 динара синовљева исплата од 190.000 динара значила — према законском делу од 103.333 — динара — подмирење са 184%, док друга сестра са 80.000 динара није ни свој законски део потпуно исплаћен добила а трећа је чак и на обавезном

делу (51.666.—) са 11.666 динара ускраћена. Овај мањак има јој дакле подмирити само брат, јер је само он са 84% т. ј. са 86.667 динара изнад свог законског дела обдарен.

Јасно је да овако решење више одговара општој правној свести него оно када се на накнаду обвезује само сестра, што је 80.000 динара примила а брат се сасвим ослобађа. Слаб је аргументат за то тај да обдаривањем сина отац није повредио „слободну своју половицу“, јер нико не може напред предвидети колика је и која је та слободна половица с обзиром на могућност накнадних губитака у имању — а онда се може поступати једино како је напред изложено, јер да није син са толиком свотом обдарен могла би млађа кћи добити потпуни обавезни део. А што је оваким решењем друга сестра ослобођена рестрикције оправдава се тим, што брат кад буде и накнадио млађој сестри мањак још ће увек задржати више од свог законског наследног дела, него сестра која је мање од законског дела примила. У погледу разлога да би се имала прво даровања млађег датума умањити па тек онда старија — одговорено је код четвртог случаја.

Случај шести где су исто 2 сестре и 1 брат, који добије 1914 год. 40 ј. земље а сестре 1923-ће године свака по 10 преосталих јутара — такођер се овим начином решава без оне неправичности, да још сестре морају брату свака по 45.833 динара да наплате. Аликвотни део за брата не мора се ни прорачунавати, јер је очигледно да је преко свога обавезног наследног дела подмирен још 1914 године. Он дакле не може ништа више ни да тражи. А за сестре има се обавезни део израчунати: 40 ј. à 30.000 дин. — 20 ј. à 30.000 д. = 1.800.000 : 6 = 300.000 динара, а пошто је свака примила по 10 ј. земље у вредности од 300.000 динара, то су дакле обе са обвезним наследним делом потпуно подмирене. Нема дакле нико ни од кога ништа да прими.

Седми случај се исто решава без тешкоће у том смислу, да онај брат који није ништа од оца добио може од другог брата што је свих 16 јутара земље наследио свакако да тражи свој пун обавезни део, јер му је отац најмање 4 јутра земље морао оставити. Па кад му брат, као универзални наследник очев, даје тих 4 ј. земље, онда нема он права да тражи 120.000 динара. Тај би избор припадао обдареном, односно тестаментарном наследнику а не обавезном наследнику.

Осми случај где на 100.000 динара има 5 наследника, те би обавезни део износио 10.000 дин. а законски 20.000 дин., па су

А. и Б. примили изнад својих законских делова т. ј. 50.000 и 25.000 дин., док Г. и Д. испод својих обавезних делова т. ј. 8000 и 3000 динара, дочим је пети В. примио истина изнад свог обавезног дела, али испод законског т. ј. своту од 14.000 дин. — решава се тако, да се В. има ослободити допринашања: јер у првом реду имају они да размерно доприносе, који су више од својих законских делова примили, дакле А. и Б. са 50.000, односно 25.000 динара. Први је дакле подмирен са 250%, а други 125%; имају дакле да накнаде мањке у размеру 150 : 25 или 6 : 1; има дакле Д-у уплатити први 6.000 а други 1.000 динара; док Г-у први 1715 а други 285 динара. — То је свакако правилније, јер њима још једнако остају неокрњени њихови законски наследни делови.

Узмимо још један пример онако како се обично у животу догађа: Отац има 20 ј. земље (à 15.000) вредно 300.000 — кућу вр. 200.000 — 12 акција (à 1.000) вр. 12.000 и — инвентар (¹/₆ некретног земљишта) вр. 60.000 — дугова у износу од 65.000 —; свега чисто имање 507.000 — динара. Има 2 сина и 1 кћер и хоће једном сину све да остави а оно двоје да подмири са обавезним делом, да не би дошло до парнице. Према томе ће платити ¹/₆ од 507.000 = 84.500 — динара ћерци кад се буде удавала и то са: 5 ј. земље вр. 75.000 — 9 акција вр. 9.000 — 500 дин. узајмљеног новца; — кад је старији син дорастао за занат, цене су већ биле пале, те је његов део израчунат: 15 ј. земље (à 10.000) = 150.000 — кућа 100.000 — 3 акције (à 1.200) вр. 3.600 — инвентар 30.000; затим још ћерци исплаћених 5 ј. земље вр. 50.000 — 9 акција вр. 10.800 — 500 — и садашњи дугови 72.000 динара; чисто имање од којег се рачуна део износи 272.900 : 6 = 45.483 динара што ће му исплатити и биће сигуран да обдарени брат и сестра неће више моћи млађег брата тужити, јер су са 50 % исплаћени. Међутим по досадашњем то неби био случај ако би касније дошло до повишења цена или до нове имовине.

Види се дакле да би такав начин решавања пружио и већу сигурност за странке и могућност правичнијег решавања. Према томе народно схватање није баш тако нестално и несигурно те би могло у најмању руку помоћи код размишљања, да ли би се ове партије грађанскога закона имале подврћи једној ревизији (која би се у осталом — како изгледа — лако дала провести, незнатним изменама у тексту малог броја параграфа.)

Против тога може се навести разних приговора али се овде због краткоће не могу у то упуштати и указујем само на факт,

да би се такви приговори могли сматрати озбиљнима само у случају када би оповргли чињеницу, да се овим начином прорачунавања наследних делова такођер долази до таквих неправичности и несигурности као по досадашњем.

Ипак ћу само споменути да званична правна наука одбацује овде изложено схватање о сувласништву из разлога, што обавезни наследници немају права на posed, уживање, управу, полагање рачуна и деобу оставинске имовине (што се у осталом да објаснити посебним родбинским одношајима како је то напред наговештено), али заборавља да и сама не може да објасни од куда би „повериоци“ на новчану вредност морали да се задовоље са оним објектима, које им остављач завештава и тек диференцију као допуну обавезног наследног дела да траже; не могу се по тој теорији објаснити ни опште усвојени називи „обавезни или нужни наследник“, „половица онога што на име законског насл. дела има да се прими“ и т. д.; нарочито не одговара правној свести нашег народа; и четврто доводи до неправичних резултата. Једино ако би се и уз ову теорију постигао исти начин рачунања — нико не би могао имати ништа против ње.

Такођер у погледу већ истагнутог приговора о скривеном захтеву за валоризацију мислим да после изложенога не треба још доказивати, да таква бојазан стварно не постоји. Шта више изгледа као да се баш у досадашњем начину рачунања често (случајеви 1, 2, 4, 6) крије прикривена валоризација у корист једних а на штету других наследника, а то је баш оно против чега народно схватање устаје. И баш зато што се „грађанска правда“ не сме мешати у економску борбу, неразумљиво је како је а. г. з. дошао до тога, да одређује процену некретнина по времену даровања а покретних ствари по часу смрти и да не узима у обзир квоту, него само износ; а још мање је разумљив цесарски патент, који директно забрањује исплату обавезног дела у природи, предајом даровања ствари. (Ово нису разумели на пр. ни Штубенраух ни Винивартер, него су само нагађали неке разлоге, који су и онда у доба стабилизowane привреде били дубиозни.) Тиме се аустријско право изгледа у овом питању удаљило од римског, које је на пр. колацију провађало на тај начин да се сама ствар враћала у масу — а то значи свакако ону вредност када се обрачун врши а никако вредност из времена дара. Да ли је то његово отступање било сретно или не — то је осетио многи и многи у време садашњих ратних и послератних криза,

можда боље него што се то може спекулативним дедукцијама закључивати. Па како не само код нас, него и у целом свету није сигурно да ће тако скоро доћи до реалног стабиловања привредне ситуације — то би можда добро било темељно проучити ову ствар а пут, који сам овде показао мислим да може бити један од добрих начина за правилно решење тога питања.

Нови Сад, 1 децембра 1929.

О корекционализацији

Поводом недавно развијене расправе у нашој правној литератури о овом заиста интересантном и сложеном уједно питању нека ми је допуштено, да без икаквих претензија изнесем у грубим цртама и моје скромно мишљење о томе.

Мислим, да није много упутно и сврсисходно кад се у праву покушава раздвојити теорија од праксе. Нигде ваљда нису те две стране тако нераздвојно и органски готово везане као у праву. Наука о друштвеним нормама уско је спојена с практичним њиховим примењивањем и незгодно је, да практичари каткада можда и зазиру од разматрања извесног питања и с његове капиталне стране, теоретске. Па и кад би међутим у пракси и ваљало разлучивати научну од практичне стране једног правног питања, сматрам да нипошто не стоји мишљење једног од иначе поштованих претходника у расправљању овог питања — да је претресање појаве корекционализације у нашем правосуђу доносом нашег новог кривичног закона сада само ствар чисто теоретске а никако и практичне нарави.

Досадашње корекционализирање законске квалификације врсте казне и самог деликта оснивано је и опире се на норму §-а 92 зак. чл. V, 1878, те на степеновање казне и разврставање деликата у §-у 20 истог к. з.

Према §-у 92 к. з. место *запрећене* казне робије суд може досудити — *одмерити* затвор, а пошто се према §-у 20 к. з. казна робије примењује само на злочине, а казна затвора само на преступе, то су многи судови пошли и даље претварајући у пресуди првотни злочин у преступ *quasi a priori* и доследно томе третирали су конкретни учин као да би од почетка био само и искључиво преступом.

Престанком важења садањег зак. чл. V/1878 према горе изложеноме није никако престала могућност корекционализације. И наш нови казени закон од 16 фебруара 1929 даје могућности, да се злочин корекционализира у преступ и према тому пертрактира *quasi ab ovo*. Норма §-а 71 новог к. з. одређује примену казне за случај опстојности олакотних околности. Према четвртој алинеји тога §-а суд може место робије изрећи казну строгог затвора, а место заточења затвор. Према §-у 15 тог закона злочинства су она кривична дела, за која закон прописује „робију или

заточење“, а преступи су сва она кривична дела, за која закон прописује све остале казне сем смртне казне, робије и заточења.

Према досадањој пракси при опстојању олакотних околности претвором запрећене казне робије у казну затвора претворио би се *ipso facto* сам првотни злочин у преступ са свим својим конвенцијама. Истина норми §-а 15 новог каз. зак. мањкају категорички изрази „примењују се искључиво само на злочине“ као и §-у 20 зак. чл. V/1878, али је и у новом казненем закону у норми §-а 15 речено, да су злочини дела, за која је запрећена смртна или казна робије и заточења, а преступи су све остало. У нормама новог каз. зак. имамо дакле готово једнаки случај као и до сада — само мало преноминиране норме.

Да ли ће се дакле и по новом закону злочин крађе из §-а 315 к. з. применом §-а 71 претворити у преступ и оптужени ради интеримног мировања прогона кроз пет година применом §-а 78 н. к. з. решити од оптужбе — то је питање не само теоретске умесности, него и битно практичко. Овде се за сада не може узимати у обзир случај предвиђен у §-у 73 к. з., а који је случај најзад предвиђен само за незнатно и дело и последице. И према новом закону постоји дакле иста могућност корекционализације као и по досадашњем зак. чл. V/1878.

Установа корекционализације није нормирана ни једним казним законом, па ни зак. чл. V/1878. То је чисти наш *ius honorarium*, резултат нашег магистратског, нашег преторског права. Корекционализацију су створили примењивачи норми зак. чл. V/1878, а научно су је развили правници без сваке сумње одличне ерудиције, завидне и сјајне спреме. Признајући им јачину ауторитета ми се ипак не би у свему могли сложити с догматским скоро становиштем извесних правника и мислим да нам ни они неће замерити покушај преиспитивања и критике њихових назора. То тим више, што право нема никакве везе с веровањем, него већ сама његова бит упућује на проверања и испитивања.

Према одредби IV одсека зак. чл. LIV 1912 дана је могућност највишем судишту, да ради сачувања јединства у примени позитивног права доноси одлуке, које према §-у 75 тог закона имају за судове нормативно облигаторан карактер. Једна од тих одлука је позната децизија бр. 59. Курија је наиме 8 јуна 1886 донела начелну одлуку, да се на злочин корекционализован у преступ имају у сваком случају применити прописи, који важе за преступе. Куријална децизија бр. 2 од 30 јануара 1882 изрекла је да се злочин пресудом претворен у преступ има сматрати као да је у

часу почињења био преступом, односно да се на корекционализовани злочин-преступ тешке тел. озледе по §-у 302 к. з. има уз казну затвора изрећи и новчана казна — целокупна врста казне предвиђене за преступ т. т. озледе по §-у 302 к. з.

Каснија децизија бр. 90 од 11 марта 1910 изменила је ову последњу и изрекла, да се на корекционализовани злочин-преступ *нема применити* и новчана казна која је иначе за преступе т. т. озледе у §-у 302 зак. чл. V/1878 предвиђена; а то с наводима образложења како је „ваљало одступити од куријалне децизије бр. 2“ у чијем образложењу стоји „да дело услед пресуде, којом је злочин промењен у преступ постаје преступом са свим својим консеквенцијама и има се сматрати као да је већ од момента извршења сачињавало преступ“. Куријална децизија 2 од 30 јануара 1882 (види Büntj. határozatok tára I, 1907, бр. 53 стр. 135) каже између осталог изричито ово: „... ez esetben a cselekmény nem a súlyos testi sértés büntettet, hanem a súlyos testi vétségét képezi...“. На супрот том куријална децизија бр. 90 од 18 марта 1910 између осталог (види: Igazságügyi közlöny, XIX годиште, бр. 4 од 26 априла 1910), каже изричито и ово: „Ezeknél fogva a kuria 2 számú döntvényétől *el kellett térni* mert a döntvények indokolásában a fentiekkel ellenkező (дец. 90) az a kijelentés foglaltatik, hogy „az átváltoztató ítélet folytán a *cselekmény minden következményeivel vétséggé válik* és úgy tekintendő *mintha elkövetésének pillanatából* fogva vétséget képezett volna“.

Према тому произлази тачним по дру Белајчићу истакнуто мишљење, да је каснијом децизијом бр. 90 измењена старија децизија бр. 59. То се изричито види из израза у образложењу дец. бр. 90... „ваљало је одступити од куријалне децизије бр. 2...“ Како је децизија бр. 90, одлука, коју предвиђа норма §-а 75 зак. чл. LIV из 1912, како је она донесена читавих пар деценија иза децизија бр. 2 и 59, а очито им је садржај супротан, то је једини могући логички закључак, да је децизијом бр. 90 стављена ван снаге дец. 2 и 59.

И кад би децизији бр. 90 мањкала изричита изјава о одступању од поступка, који је заведен децизијом бр. 2, горњи закључак постаје јасним из самог садржаја те децизије. Децизија бр. 2 је консеквентно провела мисао корекционализације и истакла, да се на корекционализовани злочин-преступ т. т. озледе има применити сва казна предвиђена за ове преступе у §-у 302 з. чл. V/1878. Од тога јасно одступа дец. бр. 90 и на такав преступ не примењује као што би иначе било логички оправдано и новчану казну,

него само затвор. Очито је тому био разлог, да курија при пресуђивању овог случаја није тај „преступ“ сматрала тако рећи органским, а priori преступом. Ја сам мишљења, да се одступање од праксе по дец. бр. 59 очитује и у решењима кур. 1909, кур. 1911, те у решењу у одбрану правног јединства из 1893 год.

Априорност корекционализације безусловно тражи, да се на корекционализовани злочин-преступ примене све норме предвиђене за односну врсту преступа. Ако се има узети, да је односни учин quasi a priori преступом, онда нема разлога да га таквим правно не пертрактирамо — иначе ова предпоставка нема практична значаја. Требало би дакле тај учин у св му подвести под опште норме за преступе, То међутим није никада доследно проведено!

Тачно је, да се суштина учина, да се сам деликт генерички не мења. Тачно је, да је злочин-преступ чији су елементи оцртани у §-у 330 к. з. остао и даље у границама, које одређује та законска одредба. Злочин из §-а 330 кз. не постаје преступом предвиђеним у §-у 332 каз. зак. Али који су разлози, да се при корекционализацији не примењују одредбе баш оних норми, које важе за преступе генерички исте са првотним злочином? Зашто је н. пр. децизија бр. 2 погрешна? Зашто се н. пр. код неких деликата — где је за злочин запређена и споредна казна губитка звања и вршења пол. права — код корекционализованих преступа не примењује ова споредна казна? Зашто се извесни деликти код којих се само као злочини прогоне уреда ради и по корекционализацији прогоне једнако, а не препуштају се предлогу за преступе овлаштеног лица?

У примењивању корекционализационог принципа има много неодговорених питања, много је појава, које се не слажу баш с овим принципом.

Зак. чл. V/1878 нормира у §-у I која су дела злочини, а која преступи. Само је оно злочин или преступ, које закон као таково изричито оквалификује. Нема нигде нормиране изнимке, а та је норма сувише ексклузивна карактера, да би јој још и тумачења требало. На другу страну корекционализацијом претвара судска пракса правну квалификацију — коју је закон у категоричкој норми §-а I к. з. унапред већ окатегорисао злочином — у преступ, а то све само за то, јер је применом §-а 92 к. з. место робије одмерен затвор и пошто је према §-у 20 к. з. затвор врста казне предвиђене *искључиво* само за преступе.

Ова преформација проистиче једино из „подземне“ везе између одредаба §-а 92 и 20 к. з. Ничим дубљим, ничим супстанци-

јелним! Док за ово претварање може војевати у §-у 20 к. з. истакнути израз „искључиво само на преступе“, дотле против овог претварања војује ако ништа друго, оно јасна супротност — рецимо квалификација злочина разбојништва, који је применом §-а 92 к. з. претворен у преступ и одредбе §-а 1 к. з., којом је тај злочин разбојништва унапред дефиницијом у §-у 344 к. з. окатегорисан злочином.

Иста појава може да се деси (а практичари је већ и наговештавају!) и код примене одредаба нашег новог казненог закона. Могућност посвемашњег ослобођења од казне у §-у 73 тог закона није велика. Та је норма предвиђена само за незнатне случајеве, где су и кривица и последице незначајне. Међутим у пракси корекционализацијом су решавани случајеви убистава. Дакле није искључено, да ће то исто бити за ере новог казненог закона. Тим више што суд није према одредби §-а 72 тог закона у опште везан ни за врсту, ни за меру предвиђене казне.

Мислим, да је корекционализовање казне основано на једној фикцији: да је законодавац окатегорисао деликте у §-20 зак. чл. V/1878. Закључак стваран на погрешној премиси: да се у речима „примењује се искључиво само на злочине“ одређује правна квалификација врсте деликата. Само на основу те премисе могући су онакви закључци.

Одредба §-а 20 к. з. нормира само врсте казни, које ће се примењивати на поједине деликте, чија је правна нарав већ одређена у односној генеричкој дефиницији у вези с одредбом §-а 1 к. з. Злочин крађе из §-а 336 к. з. а priori правно је као такав окатегорисан у норми §-а 1 и 333 у вези с §-ом 336 к. з. и мислим, да је супротно закону да се овај и овако законом проглашен злочин претвара у преступ по примени §-а 92 к. з. само зато, јер се казна затвора по §-у 20 к. з. примењује „искључиво само“ на преступе. Ако је релевантна ова норма §-а 20, логично морају барем једнако важити норме §§-а 1, 333 и 336 истога закона! Законодавац је у норми §-а 92 к. з. у прелазу врсте казне дао само могућност јачег ублажавања ако би измера у најниже запређене ставке унутар предвиђене врсте казне била престрога. У тим речима види се и искључива замисао законодавца. Чисто формална одредба с искључиво одређеном сврхом!

Нема логичног оправдања и стварно образложеног одговора на питање, зашто није злочин корекционализован у свим својим појединостима. Ова околност упућује на мисао, да се при корекционализовању имало у виду и принцип правичности, који дође у

много наврата у сукоб са често опорим нормама позитивног права. Онде, где би и највише ублажавање према §-у 92 к. з. било превелика казна, ту се очито посегло за корекционализацијом. Има случајева, где је већ и сам злочин за починиоца највећа казна. Ту је заиста оправдано посегнути и за најширим тумачењем закона!

То је поступање у складу с нашим осећајима и завређује наше поштовање, али није у складу са одредбама позитивног права, *Dura lex, sed lex!* Но с начелне стране никако се при корекционализацији не даде оправдати њена примена на одредбе о материјалном стицају и на застару.

На одредбе о материјалном стицају корекционализација практички примењује се тако, да је за примену одредби §§-а 98 и 99 к. з. одлучан не по закону раније категорисан учин, него корекционализовани преступ. И за случај одредби о стицају и могућности повишења казни ради стицаја мора бити релевантном она категорија деликта, коју му је закон дао још пре учина, а не она — коју му је суд дао у пресуди.

Већ по самој стилизацији §-а 92 к. з. проистиче, да је тамо могуће само једностепено ублажавање. Тамо је тачно одређен начин и количина ублажавања. Место тамнице може се применити само казна робије, место ове може се изрећи само казна затвора, а не н. пр. новчана казна и т. д. Та норма не позна прескакивања. По одредби §-а 1 к. з. може се за деликт изрећи само по закону предвиђена и запређена казна. Ни једна друга. У том духу ексклузивизма ваља и тумачити ублажавање §-а 92 к. з. Ту закон одређује одређено и несумњиво врсту казне, која се има и може изрећи у становитом даном случају. Том се нормом хтело избећи сувишан еластичитет и слобода примењивања зак. норми, која је као резултат најновије науке о казном праву ушла у наш нови казни закон. Чим смо ми применом §-а 92 к. з. претворили робију у затвор, дошли смо до зида, до крајње границе могућности, коју нам ту даје закон. Узмемо ли ми сада да је услед овако ублажене казне злочин постао преступом — па још к тому и *quasi a priori*, те на такав преступ применимо ли сад и одредбе о застари тад смо казну за почињени злочин не само двоструко ублажили, него је у опште избрисали.

Основ је застаре учинак прошлости. Време све брише, све се заборавља, све кроз извесно време губи своју важност и значење. Међутим када настаје тај учинак протеклог времена, када је казна постала услед тога сувишном и уједно одиозном и несавременом осветом друштва, *то нигде не одређују судови, него само*

закони. У нашем закону нормиране су обе врсте застаре. У §-у 106 к. з. закон предвиђајући застару кривичног прогона тачно и недвојбено одређује када престаје право државе на казни прогон. У §-у 120 к. з. опет на исти начин нормира јасним изразима када престаје право државе, да извршава изречену правоћну пресуду. Те су норме категоричке, не допуштају могућности варирања.

При корекционализацији долазимо до једне интересантне чињенице: суд најпре пресудом установи саму казну, а онда се та пресудом установљена, неправомоћна казна брише и то на основу §-а 106 к. з. — Брише се просто на основу зак. норме о застари права на кривични прогон! Тај је кривични прогон наступио и то у времену, који је закон предвидео. Свеједно нас ова пресуда сили да верујемо у фикцију (јер то није стварност!) да кривични прогон није покренут у времену по закону предвиђеном и за то да је право на — уследели иначе — прогон утрнуло.

У овом случају суд заправо донаша две пресуде: једну кондемпнаторну, а другу апсолуторну. Изгледало па макар како апсурдно, то је факат. Суд донаша најпре пресуду о кажњавању починиоца: измери му казну за почињено дело. Суд је тиме њему пресудио. Ирелевантна је овде околност, да се та пресуда као таква не проглашује. Иза тога суд — пошто је установио казну — примењује обзиром на метаморфозу злочина у преступ одредбе о застари права на крив. прогон. Кривични је прогон у конкретној ствари не само на време покренут (јер иначе у противном случају суд не би ни имао потребе, да починиоцу одмерава неку казну, него да га одмах реши констатовавши, да крив. прогон није покренут на време!) него је тај кривични прогон и прописно завршен са коначном и то кондемпнаторном пресудом. У овом случају имамо дакле брисање по суду установљене казне али посве противно одредбама §§-а 106 и 120 к. з.

У §-у 106 к. з. закон је одредио, да је за застару права на крив. прогон одлучна запрећена казна, а овде суд констатује, да је одлучна казна, коју је он установио. Та би се казна морала извршити — након правоћности. Чим суд једном установи пресудом казну, на тај се случај више не може применити ни једна одредба §-а 106 к. з. Кривични је прогон завршен пресудом и сад би могла доћи у обзир само могућност застаре права на извршење казне. Ту међутим мањка према одредби §-а 117 к. з. битни реквизит — правоћност пресуде. Да ли је та пресуда правоћна?!

Ни с те дакле стране не може бити говора о правилности застаре кривичног прогона. И на тој је страни принцип корекционализације у оштрој супротности са постојећим правним прописима. Ако се корекционализација опире на поменуту норму §-а 20 к. з. и оне изразе у њој, јасно је да се само ти изрази сами по себи не могу одржати напрема целој множини ових супротности из самог закона. Све ове законске норме и она §-а 1-ог, §-а 92-ог, 106-ог и 120-ог важе једнако као и норма §-а 20 к. з.

Из свега проистиче као логична последица, да се принцип корекционализације при тачнијој критици не може одржати. И када не би престало важење едикта 59 наметнула би се свакако потреба, да се тај институт што пре укине.

У нашем новом казненом закону од 16 фебруара 1929 овакав либерализам крај све његове могућности неће можда бити ни потребан. У њему наине има далеко либералнијих норми од досадањег казн. закона.

Принцип корекционализације примењивала је цела плејада наших најбољих правника свакако у племенитом уверењу, да су на тај начин најближе дошли истини и правичности. Предходници наше данашње правничке генерације примењивали су тај вештачки створен институт корекционализације ради виших интереса у праву, да нађу Истину.

Неки је од њих истрајно и константно бранио вештачко цвеће корекционализације, али се ми при нашем расуђивању не смемо повађати слепо за ауторитетима. Поштујмо величину њихова духа, али не заборавимо ни нас саме. Најзад и наши заједнички учитељи у правној вештини рекли су већ.... "nam Imperator noster Severus rescripsit, in ambiguitatibus, quae ex legibus profiscuntur, consuetudinem, aut rerum perpetuo similiter iudicatarum auctoritatem vim legis obtinere debere" (l. 38 D. de leg. l 3 Call.), али је зато ипак и тамо речено.... „non exemplis, sed legibus iudicandum est...." (J. 13 C. de sent. 7, 45.)

СУДСКА ПРАКСА

A) Начелне Одлуке Виших Судова у Војводини*

Не може се узети у обзир садржај припремног списка, ако се из записника не види, а ни пресуда не установљава то, да је странка на расправи усмено изнела садржину тог припремног списка.

(Апелациони Суд у Н. Саду, као ревиз. Суд бр. Г. 2149/1925 од 28 јан. 1928.)

*

Није разлог за оправдање та околност, што је правозаступник странке заборавио у свој дневник убележити рок за призив, и зато пропустио рок за улагање призива.

(Апелациони Суд у Новом Саду бр. Г. 2936/1927 од 31 децембра 1927.)

*

У смислу става 4 §-а 26 зак. чл. VII:1912 ако оврховодитељ није спровео извршење за три године од издања решења којим је одређено принудно извршење, тада се ради спровођања мора тражити поновна замолба или изаслање.

(Апелациони Суд у Новом Саду бр. Г. 687/1922.)

*

Та околност, да утешатељ станује са својим оцем заједно, и да његов отац има шест и по ланаца земље, ни по грађ. парбеном поступку, ни по закону о таксама нема никаква утицаја на молбу утешатељеву да му се додели право парничења без наплате таксе.

(Апелациони Суд у Новом Саду бр. Г. 2344/1927. од 16. фебруара 1927.)

*

У оставинској ствари, против решења другостепеног Суда у погледу јавнобележничких пристојба, нема места даљем утоку.

(Касациони Суд у Новом Саду Вп. 318/1927.)

*

Против II ст. решења донесеног у питању трошкова поступка, који је утешатељ изазвао представком, уложеном против поступка судског извршиоца, као судског изасланика, нема места даљем утоку.

(Касација у Н. Саду бр. Вп. 72/1928.)

*

У излучним парницама против другостепене пресуде, којом се првостепена пресуда потврђује, нема места даљем правном леку.

(Касација у Н. Саду бр. Г. 388/1927)

* Из Збирке Одлука Виших Судова од Др. Николе Игњатовића.

У трговачким неспорним стварима, против решења II. степ. суда, којим се одобрава решење I. ст. суда у смислу §-а 26. Наредбе Мин. Правде бр. 68300/1914 нема места даљем утоку, изузев, ако друкчије наређује та наредба.

(Касациони Суд у Н. Саду бр. Вп. 83/1928.)

*

Муж није дужан примити натраг жену, нити јој давати издржавање, ако је она за време одвојеног живљења била таковог понашања, које вређа брачне дужности.

(Касациони Суд Одељење Б. у Новом Саду бр. Г. 227/1927.)

*

За припрему законских прописа, који се односе на трговински стечај, ирелевантно је то, да ли је презадужени био протоколисан трговац или не.

(Апелациони Суд као ревизиони Суд бр. Г. 297/1928 од 26 V 1928.)

*

Закуподавац може тражити, да се раскине закупни уговор пре истека уговореног времена, ако закупник на знатну штету закуподавца употребљава предмет закупа.

(Касациони Суд Одељење Б., у Новом Саду бр. Г. 387/1927.)

*

Против решења, којим је суд одредио, да се исказ тужитељице, садржан у посебном записнику, уступи Адвокатској Комори, нема места утоку. (§ 549. Гпп.)

(Апелациони Суд у Н. Саду бр. Г. 1297/1926.)

*

Право старатеља простире се на руковање иметком отсутниковим, а никако се не простире на отуђивање њихова иметка.

(Касациони Суд одељење Б. у Н. Саду бр. 249/1925.)

*

Основно је начело аграрних закона, да само онај може добити земљу, који је сам обрађује, с тога је турпис кауза сваки уговор, којим се изиграва ово начело. Овакав уговор не може добити заштите од суда.

(Касациони Суд у Н. Саду, као Ревиз. Суд бр. Г. 2114/1926.)

*

Подвргавати се може само надлежности само код домаћег суда. (§ 45 Гпп.) Подвргавањем надлежности иностраног суда не може се искључити надлежност домаћег суда. Ово важи и за Изабрани Суд.

(Апел. Суд у Н. Саду као Ревиз. Суд. бр. Г. 1658/1925.)

*

Школски Одбор није правно лице. Потраживање у погледу припадљивости јавног намештеника за јавну службу заснива се на јавном праву, с тега решење таковог потраживања не спада у делокруг суда.

(Апелациони Суд у Н. Саду као Ревиз. Суд бр. Г., 1908/1924.)

*

Од момента када је странка непозната боравишта, суду пријавила свога правозаступника престало је овлаштење постављеног старатеља, да отсутну странку даље заступа у парници, његова функција прелази на адвоката, кога је странка одредила.

(Касациони Суд Одељење Б. у Н. Саду бр. 492/1927.)

*

У грунтовним ванпарничким стварима нема места установљењу трошкова.

(Касациони Суд Одељење Б. у Н. Саду бр. 535/1927.)

*

У смислу алинеје друге § 56. Стечајног Закона, инвентарисање и секвестрирање остаје на снази и после разрешења решења о отварању стечаја.

(Касациони Суд Одељење Б. у Н. Саду бр. Вп. 221/1928.)

*

За решење, којим је одбачен призив са разлога да призивач није приступио расправи (§ 510. Гпп.) суд је везан, и не може га променити ни на заједничку молбу странака. Странка је међутим могла молбом за оправдање тражити да се донесено решење стави ван снаге и одреди расправа призива. Заједничка молба странака не може се сматрати молбом за оправдање.

(Касациони Суд Одељење Б. у Н. Саду бр. Вп. 572/1928.)

*

У смислу §-а 145. Грунт. Реда, који је у важности на овом правном подручју, ако правни лек одбије другостепени суд, даљем правном леку нема места. Само ако Грунтовном Влашћу ускраћено укњижење или предбележење другостепени суд дозволи, или првостепено дозвољено убележење преиначи или укине има места утоку на трећестепени суд.

(Касациони Суд Одељење Б. у Н. Саду бр. Вп. 95/1928.)

*

Брзојавно поднесени приговор против меничног платежног налога, ако у свему одговара захтевима из §- 620 Гпп. не може се одбацити.

(Апел. Суд у Н. Саду бр. Г. 1289/1927.)

*

Само по себи та околност, што је противна странка дала свој пристанак, да се уважи молба за оправдање ради пропуштеног призивног рочишта још није разлог, да се места да оправдању.

(Апелациони Суд у Н. Саду бр. Г. 1019/1927.)

*

Нема таковог правног правила, које би одредило, да ортачки уговор у погледу адвокатске канцеларије важи само онда, ако је тај уговор писмено састављен. § 1178. Агз. не односи се на таки уговор, већ се односи само на имовинску заједницу.

(Касациони Суд у Н. Саду као Ревиз. Суд бр. Г. 1375/1922.)

*

Аутомобил је опасно прометно средство, чији власник одговара за штету исто онако, као што одговара жељезница по закону о одговорности жељезница.

(Апелациони Суд у Н. Саду као Ревиз. Суд бр. Г. 994/1927.)

*

Та околност, што је кандидат у своје време пропустио, да пријави Адвокатској Комори, промену свога шефа и наставак своје приправничке праксе не може послужити разлогом, да се код новог шефа стварно проведена пракса не урачуна у целости.

(Одбор за Испитивање Адвокатских Приправника бр. С. А. 41/1228.)

*

По §-у 678. Гпп. У бракоразводним парницама, околност, да правилно позване странке нису дошле на расправу не спречава, да се призив реши.

(Касациони Суд Одељење Б. у Н. Саду бр. ВП. 259/1928.)

*

По §-у 18. Зак. чл. VIII:1840 удовици земљорадника из другог брака, ако су остала деца из првог брака, у име удовичког издржавања припада један дечији део наследства, уколико није по среди заједничка течевина, тако, да се при изналагању једног дечијег дела има и удовица узети у рачун као дете.

(Касациони Суд Одељење Б. у Н. Саду бр. Г. 111/1928.)

Б) Касациона кривична пракса*

Да ли су зак. прописи по старом или новом каз. зак. блажи, има се за дотично дело, дакле *in concreto* решити. (Кас. К. 1411/38/1929.)

*

Касациони суд одбацује жалбу. — Међутим уништава пресуду Апелационог суда из службене дужности на темељу посл. зач. чл. 385 К. П. и чл. 2 К. З. а из ништавности која је наведена у сл. б. | т. 1 чл. 385 К. П. и то што се тиче квалификације дела — и с тим у вези одмеравања главне и споредне казне, те дело оптуженога које је наведено у пресуди Апелационог односно Окружног Суда квалификује као преступ утаје по чл. 1 закона о сузбијању злоупотреба у службеној дужности од 30 марта 1929 и по ал. 1 §. 319 К. З. од 27 јан. 1929 те оптуженог, на темељу ал. 1 §. 319 даље т. 4 §. 71 сада споменутог закона осуђује на 6 словом шест месеци строгог затвора и на темељу ал. 1 чл. 49 истог К. З. осуђује на губитак јавне службе, коју је имао.

Оптужени је дужан да плати 100 дин. за уложену жалбу.

Разлози: Пресуду Апелационог Суда је напао у првом реду бранилац зато што је опт. проглашен кривим и што §. 92 К. З. није у довољној мери примењен. Ову своју жалбу је уложио приликом проглашења пресуде Апелационог Суда пред првостепеним сулом. Како чл. 425 К. П. наређује да се пресуда позивног суда има само оптуженому прогласити, те како само оптужени има права да се жали, то је ова жалба законом искључена. Но законом је искључена и она жалба коју је оптужени уложио зато што није крив и зато што §. 92 К. З. није у довољној мери примењен. Прво зато што у њој нису означени поближи разлози и што ни из одбране оптуженога дате на главном претресу не произлазе такве околности које би са гледишта ништавости означене у сл. а. | т. 1 чл. 385 К. П. — са које се узела у разматрање — могле доћи у обзир.

Друга је пак зато законом искључена, јер је чл. 92 К. З. примењен, а таква жалба, којом се моли даље ублажавање, није у т. 3 чл. 385 К. П. предвиђена. — Из ових је разлога ваљало жалбе на темељу зач. 3 чл. 434 К. П. одбацити.

Међутим је ваљало пресуду Апелационог Суда уништити из службене дужности на темељу посл. зачета чл. 385 К. П. зато јер је дело на штету оптуженога теже оквалификовано, него што то одговара прописима закона који су међувремено ступили у живот, а чл. 2 К. З. прописује, да се између постојећих закона има применити онај који је блажи.

Закон од 30 марта 1929, који се односи на сузбијање злоупотреба у службеној дужности добио је обавезну снагу 3 априла 1929. У овом је закону у чл. 1 проширен чл. 319 из закона од 27 јануара 1929 у којем се налазе сви састојци дела, који су оптужбом, односно пресудом обухваћени. Истина да дело које је описано у чл. 319 закона од 27 јануара 1929 није блажије од дела које је назначено у чл. 462 К. З. по којем је оптужени осуђен од дољњих судова. Али, када се узме у обзир да је Апелациони Суд применио ванредно ублажавање, које је означено у чл. 92 К. З. — онда се у овом случају морају применити прописи ванредног ублажавања који су наведени у чл. 4 зак. од 30 марта 1929 а поближе описани у т. 4 чл. 71 К. З. од 27 јануара 1929. По овом зак. пропису се је имало место робије, прећи на строги затвор као блажију врсту казне, те је зато *in concreto* за ово дело блажији нови закон. То је у погледу главне казне.

Што се пак споредне казне тиче, у чл. 4 зак. од 30 марта 1929 наредено је да се и ал. 1 чл. 49 закона од 27 јануара 1929 има примењивати онда, када се које од кривичних дела означених у чл. 4 зак. од 30 марта 1929 установи. По том пропису је одређена споредна казна, која се састоји у томе, да оптужени губи јавну службу, коју је имао. И ова споредна казна је блажа од оне, која је изречена од дољњих судова, јер по чл. 484 К. З. оптужени не би могао кроз три године добити никакву јавну службу, док по горе наведеном пропису може добити сваку осим ону, коју је имао. Исто тако је споредна казна блажа и што се пол. права тиче, јер по сада постојећем зак. пропису, оптужени их не губи за дело, за које је кривим проглашен.

Обавеза оптуженог у погледу снашања таксе, заснива се на Тар. Бр. 196 зак. о таксима. У Новом Саду, 6 децембра 1929.

*

* Бележи и редугује Др. Ем. Богосављевић,
нас. судија.

Установљена је нужна одбрана у корист оптуженога, који је притекао у помоћ лицу, које је непосредно и бесправно било нападнуто. (Кас. К. 783/42/1928.

*

Разлози: Пресуду Апелационог Суда је држ. гл. тужилац напао из ништавног разлога, који је наведен у сл. црт. 1 чл. 385. К. П. Жалба није темељита, јер из тих околности које је Апелациони Суд установио и које су по чл. 33. Н. К. П. меродавне за овај суд, да је оштећени у часу кад је без разлога и повода напао ножем у руци на И. Т., повикао „сад ти је смрт“, затим ухватио И. и срушио га на земљу, а И. запомагајући повикао: „јао убише ме“, нашто је оптужени М. С. ножем у леђа ударио оштећеног; — из ових околности произлази да је И. Т. непосредно и бесправно био нападнут, да му је живот био угрожен, и да је оптужени М. С. у намери да отклони тај и такав нападај убо ножем оштећенога. Како по зач. 2 чл. 79. К. З. нужна одбрана постоји и онда, када је једно лице било нападнуто; а друго лице одбило нападај, то је Апелациони Суд по закону поступио када је нужну одбрану установио, те се зато жалба као нетемељита имала у смислу чл. 36 Н. К. П. одбити.

У Новом Саду 7. новембра 1928. године.

*

Не постоји прекршај из чл. 129. зак. о прек. ако је дотична ствар дошла у посед путем прекршаја из § 51. зак. чл. XXXVI. из 1908. (Кас. К. 476/16/1928.)

*

Разлози: Касациони Суд је из службене дужности на темељу посл. зач. чл. 385 К. П. уништио пресуду Апелационог Суда зато, јер према треће редној оптуженој постоји ништавност из слова арт. 1, чл. 385. К. П. и која се састоји у томе што је она кривом проглашена за дело из 129. зак. о прекр. и ако њено дело не испрпљује састојке тог прекршаја. Наиме за установљење прекршаја по §. 129. потребно је да дотична ствар дође у посед путем утаје, разбојништва, изнуде или бесправног присвајања, међутим у овом случају прво и друго ред. нису путем сада споменутих деликата већ путем прекршаја из §. 51. зак. чл. XXXVI. из 1908. дошли у посед ствари и то зато, јер вредност ствари износи 50 дина. и што су то животне намирнице. Апелациони Суд, који је прихватио квалификацију установљену од Окружног Суда, погрешно је квалификовао дело прво и друго редног оптуженог као крађу, јер то није крађа, већ прекршај из спом. §. 51.

Како је пак треће ред. оптужена набавила ствари, које проистичу из прекршаја 51. К. Н.; како §. 129. зак. о прекршајима не предвиђа стицање ствари и путем прекршаја из 51. К. Н., то се инкриминирано дело према треће ред. оптуженој није могло установити, а када је Апелациони Суд то ипак учинио, остварио је ништавност из сл. арт. 1. чл. 385. К. П. и пошто је то на терет ове оптужене учинио, то се та ништавност из службене дужности имала узети у обзир.

Прво и друго ред. оптужени нису напали пресуду апелационог суда, али по ал. 2. чл. и. К. П. и посл. зач. чл. 387. све оне околности, које се односе на утецатеље имају се разматрати и у корист оних који се нису жалили, ако су те околности у вези. Пошто та околност да не предже прекршај из §. 129. зато што присвојене намирнице нису потекле из крађе већ из §. 51. К. Н. стоји у тесној вези са делом прво и друго ред. оптужених то надпрегледајући из службене дужности онај део пресуде апелационог суда, који се односи на сада споменуте оптужене. Касациони Суд је морао пресуду Апелационог односно Окружног Суда уништити и у оном делу, који се односи на прво и друго ред. оптуженог јер се прекршај из §. 51. К. Н. на предлог прогања, а како је оштећена на расправи код Окружног Суда изјавила да не тражи да се оптужени казне, те како је оштећена по §. 116. К. З. имала права повући свој раније стављени предлог, то је суд требао поступак против првог и другог ред. оптуженог укинути, а како то није учинио, остварио је ништавност из сл. црт. 1. чл. 385. К. П., која се по посл. зач. чл. 385. К. П. имала из службене дужности разматрати, јер је на штету ових оптужених почињена.

Из ових свих разлога је ваљало пресуду Апелационог Суда на темељу чл. 33. К. П. Н. уништити и закону одговарајућу пресуду донети.

*

Касациони је суд ослободио оптуженог од злочина кривотворења јавне исправе из чл. 401. к. з. зато, јер је оптужени водио такове књиге, које нису имале својство ни трговачких нити књига који се при сличним пословима воде. Те су се књиге могле сматрати само као белешке. (Кас. К. 1094/1928.)

*

(Кас. К. 685/1928.) "Оптужени је изнео о прив. тужиоцу чињенице које су истините. Те су чињенице: да је прив. тужилац судском пресудом суспендован са свога положаја као општ. бележник, да је против њега покренут дисц. поступак, да је пресудом Окр. Суда осуђен због злочина кривотворења приватне исправе и због злочина преваре, да је због тога кажњен на једну годину и шест месеци робије и 1000 дин. новчане казне као и на 3 године губитка звања и суспендовања политичких права. Поред ових истинитих чињеница, навео је оптужени ту једину неистиниту околност, да је горња пресуда „правомоћна.“

Пошто за установљење клевете није довољно да се изнесе само једна неистинита околност него је потребно да она науди части и добром имену дотичног лица; пошто овај други саставни део не предлежи, јер када је оптужени о прив. тужиоцу изнео оне друге горе наведене и истините чињенице, и које би иначе подобне биле да у највећој мери науде добром имену и части прив. тужиоца, али у овом конкретном случају зато што су истините не чине конститутиван елемент престапа клевете, то из овог разлога није се могао установити преступ клевете. Пошто дакле неистинит израз „правомоћна“ само по себи није довољно да се може преступ клевете установити, то је оптужени ослобођен од оптужбе.

Расписи Председника Апелације

а) Правна помоћ

Адвокатска Комора у Загребу обратила се на Председништво Апелационог Суда у Новом Саду са следећом представком:

„Код обраничких (избраних) судова Загребачке бурже и Коморе за трговину, обрт и индустрију бивају пресуђиване и тражбине против таквих дужника, који су настањени у Војводини, који би дакле, да нема обраничке пристатне погодбе, имали бити тужени у правилу у месту свога домицила, у Војводини.

Ради извршења оваких обраничких пресуда не могу се вјеровници по својим адвокатима обраћати на загребачки суд и на ниједан суд изван Војводине, јер је сваки такав суд за извршење ненадлежан. § 439. хрватског грађ. парничног поступника вели: Оврха, у колико закон не чини изнимке, има се заискати у суца, пред којим је текла ствар главна, или ако ствар не бијаше ни дошла до тужбе судбене (§ 438), у редовитог суца дужникова, пред којег би ствар парбена спадала била.

На темељу тог §-а сматрају адвокати споменутих вјеровника надлежним за извршење војвођански суд дужникова домицила и зато се обраћали тамошњим судовима с молбама за извршења. Док неки судови удовољавају таквим молбама, већина њих ипак их одбија, тако да дотични вјеровници — будући да их и овдашњи судови, и то с правом, одбијају — остају без могућности извршења пресуда.

Војвођански судови, који одбијају речене молбе, чине то или на темељу §-а 2. Зак. чл. X. из 1881., или пак члана 32. зак. чл. IV: 1912. Мислимо, да позивање на ниједан од ових параграфа не води до закључка, који изводе из њих војвођански судови у својим негативним одлукама. Јер оба параграфа изузимљу изријеком баш „изабране судове“ од свога нормирања; оба параграфа позивљу се изријеком на § 787 г. п. п. остављајући баш за избране судове његову норму нетакнутом. А § 787. г. п. п. вели: „Под редовним судом који се наводи у овој глави има се разумети суд, који би у ствари имао делокруг и надлежност, кад не би постојао случај уговора о избраном суду. Исти је суд на основу пресуде или поравнања избраног суда надлежан и за наређење извршења“. Дакле би према томе параграфу био надлежан за извршење редовити суд војвођанскога дужника, и то у правилу суд његова домицила (у колико нема посебног уговора о месту платежа и т. д.).

Дозвољавамо, међутим, да ми, немајући овдје праксе с војвођанским законима, не тумачимо их точно или да нам је избјегла која друга норма нама непозната, Но јер наши адвокати и уопће вјеровници стоје већ мјесецима без могућности да проведу оврхе над војвођанским дужницима и јер та неизвјесност пријети великом погибелу њиховим интересима, ми се, господине председниче, обраћамо ради ове ствари на Вас. Молимо, да нам изволите јавити своје компетентно мњење и ако сматрате наше тумачење исправним, да изволите издати упуту свим својим подручним судовима у томе правцу, како не би било даљних запрека извршењу цитираних пресуда обраничких судова. Ако пак мислите, да немамо право, молимо да нас и о томе упутите, јер би онда постојало протусловље између закона респ. једна законска правнина, која би се могла испунити само новим законом па би онда морали у ту сврху апелирати на Министарство Правде.

Истина, да би се ствар могла извести на чистац и тако, да адвокат, коме суд одбије свршну молбу, поднесе правни лек Апелационом Суду, који би онда донио надлежно решење, али ипак смам трам овај пут представке Вама практичнијим, бржим и успјешнијим“.

На горњу представку Адвокатске Коморе у Загребу доставио је Др. Н. Игњатовић Председник Апелационог Суда у Новом Саду следећи свој одговор по горњем питању:

„Питање, које се третира у горњим поднесцима, нормирано је у последњој алинеји § а 105. Закона о Уређењу редовних судова од 18. јануара 1929 године. Овај је § у смислу §-а 117 истога Закона ступио на снагу 28 јануара 1929 г.

По одредбама тога члана пресуда Загребачке Берзе има се снабдети клаузулом у којој се има потврдити да је иста пресуда постала правомоћна, и да је та пресуда по законима који важе на подручју Банског Стола у Загребу, основ за извршење. — На основу тако клаузулиране пресуде има се тражити извршење код онога суда другог правног подручја на чијој територији станује овршеник, а молбу има оврховодитељ да пошаље том суду преко *свог* надлежног суда. — Исто тако се има поступати и онда ако се тражи извршење на основу пресуда које берзе са територије Апелационог Суда у Новом Саду.

У колико се који нижи суд не би придржавао §-а 105. споменутог закона, против његове одлуке треба се послужити правним леком, а ако ни виши судови не би поступили овако као што мало час рекох, препоручујем, да се Адвокатска Комора у Загребу од-

носно Загребачка Бурза обрати Министарству Правде ради даљег поступка.

Иntenција §-а 105 цитираног закона баш је та била, да се омогући извршење пресуда са разних правних територија. Истина, да ствлизација тога законског места није баш најсрећнија, али држим, да се при примењивању закона има у виду држати интенција законодавца, а не буквалне речи самога закона.

На крају још примећујем, да је ових дана новосадски Срески Суд у сличном случају одредио извршење, док је Срески Суд у Сремским Карловцима — како ме извештавају овдашњи г. г. адвокати одбио молбу ради извршења.

Како бих и са своје стране могао учинити даље потребне кораке ради обезбеђења јединственог поступка умољавам Адвокатску Комору у Загребу, да ми изволи хитно доставити правно стајалиште Банскога Стола у Загребу, по овоме питању.“

Адвокатска Комора у Загребу својим актом од 22 новембра 1929 године Бр. 1151/1929 одговорила је на горњи одговор Председника Апелационог Суда у Новом Саду и саопштила је по горњем питању стаовиште Банског Стола у Загребу уз овај допис:

„У савезу с нашим дописом број 668/29 част је приопћити ово мишлење Кр. банскога стола, које нам је поводом нашег упита на Вашу жељу данас достављено:

„На допис од 23 септембра 1929 године број 668/1929 част је овом Кр. банском столу приопћити слиједеће:

Пигање извршења извршних послова једног правног подручја у другом правном подручју наше државе ријешено је у § 105. зак. о уређењу редовних судова од 18 јануара 1929 који је § добио обавезну снагу 25 јануара 1929.

Према последњој алинеји тога §-а пресуде и друге правне акте једног правног подручја, који по законима тог правног подручја чине основ за извршење, и ако су снабдевени назнаком о извршивости, проводе судови као и друге власти другог правног подручја, надлежни за извршење и то према прописима закона свог подручја, било да се на њих сама странка обрати молбом непосредно или преко свог надлежног суда.

По опћенитој установи IV. алинеје истог §-а, ако замољени суд другог подручја држи, да имаде сметње извршењу какове молбе, било због ненадлежности, било из других разлога, известиће о томе свој надлежни Апелациони Суд. Ако овај нађе, да сметње не постоје, позваће подређени суд, да по молби поступи, иначе ће ствр

отпремити на ријешавање Касационом Суду, који ријешава у вијећу, састављеном по §-у 104. цит. закона.

Никако дакле не може доћи до ускрате правне помоћи. Ако ли унаточ томе који суд погрешно има се странка послужити правним лијеком.

Према томе ријешено је сам позитивни закон потпуно постављено питање, а сама практична примјена § а 105. по његовом садржају и духу при ријешавању конкретних случајева може довести до јединственог поступања.

Кр. бански стол потпис: Ковачић с. р. Стилиновић с. р.“

У Загребу, дне 13 новембра 1929.

Адвокатска Комора у Загребу.

*

Саопштавамо горње с обзиром на то, што су досада са оба споменута правна подручја долазиле многобројне тужбе и жалбе, да судови не примењују § 105. Закона о уређењу редовних судова. Изнесеним правним стајалиштем г. председника Апелационог Суда у Н. Саду и Банског Стола у Загребу, ово је питање коначно решено у духу самог закона.

==

6) Примена §. 98. Меничног Закона

— Да ли се пуномоћ по §. 98. односи и на пролонгате? — Шта је суд у мен. закону? —

Председник Апелационог Суда у Новом Саду под Бр. Предс. I. Б-48-1929 год. упутио је свима Окр. Судовима следећи распис:

„Са више страна је на ово Председништво упућено питање у погледу примене §-а 98. нов. Меничног Закона, нарочито пак у у том правцу: да ли се дата пуномоћ по §-у 98. може односити и на пролонгате?

Пре свега морам напоменути, да по §-у 104. старог Меничног закона: меничне изјаве, које се у место потписом, учине крсним знаком или другим ручним знаком, по правилу немају менично-правну важност. — У место потписом имена, рукознаком учињена менична изјашњења, пуноважна су само онда, ако дотични обвезаник због свог телесног недостатка не може да потпише своје име, но и онда рукознак мора бити оверен по суду или по јавном бележнику.

По §. 98. новог Меничног Закона, неписмена лица или лица која не могу писати, меничне изјаве могу дати и рукознаком, али тај рукознак мора оверити суд или јавни бележник, и то на самој меници или на алонжу. — Неписмено лице може дати меничну изјаву и путем опуномоћеника, али пуномоћије мора бити оверено од суда или од јавног бележника.

Према томе — по новом Меничном Закону — неписмено лице или лице које не може писати, може да прими меничну обавезу на два начина: рукознаком или путем опуномоћеника, но у оба случаја рукознак мора бити оверен на меници односно на пуномоћију.

Овде морам напоменути још и то, да оверавање спада у делокруг општинског суда, јер свугде, где се у Меничном закону спомиње „Суд“, под судом се има разумети редован суд, као што је то било и по досадашњим законима. — Примера ради наводим §. 41 који такођер говорисамо о суду, под којим се несумњиво има разумети редовни суд, јер се менична свота правоваљано може положити само у редовни суд. Најпосле да оверавање врше Срески Судови чак и изричито наређује §. 109. по коме до установљења Среских Судова и јавних бележника, у оним правним подручјима у којима сад не постоје, протести ће се подизати, — а по ставу другом — и оверавање вршити код власти, које су то и до сада вршиле. Кад се дакле установе Срески Судови и оверавање ће ови вршити, а где тих има ту већ и сада они врше оверавање у колико за то иначе постоје предуслови.

Друго је питање, стављено на ово Председништво то: да ли пуномоћије, дато од стране неписменог лица или лице које не може писати, у себи садржи пуномоћије и за то, да опуномоћеник потпише и пролонгирану меницу.

На ово питање досадашња је пракса већ дала свој негативан одговор.

Према томе, ако дотични обвезаник жели, да његово пуномоћије важи и за пролонгате, безусловно је потребно, да та његова жеља буде изрично наглашена у самом овереном пуномоћију, јер без тога дато пуномоћије вреди само за потпис основне менице, а никако не даје право опуномоћенику да у место обвезаника потпише и пролонгате.

в) Муслимани у Бару

Адвокатска Комора је од Великог Суда у Подгорици под Бр. 1402. VII. 1929. 117. од 14. XII. 1929. примила следеће саопштење:

„На основу § 4 у вези 2 Уредбе о празницима у смислу Меничног Закона и Закона о чеку од 23. X. 1929. год. Број 84134 Службене Новине од 30. X. 1929. г. Бр. 518 / утврђује се да на подручју Окружног Суда у Бару живи више од трећине становника исламске вере.“

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Кратак преглед рада Адвокатске Коморе у 1929 години

Адвокатској Комори је у току 1929 год. приспело 2505 списа и то : 2306 административних и 199 дисциплинских, од којих је 213 комада решено у одборским седницама, 278 комада у дисциплинским седницама и 2084 комада президијално. Од административних предмета остало је нерешено 9 комада, док је од дисциплинских предмета остало нерешено више комада и то услед тога, што је из ранијих година остао већи заостатак.

У току године је одржана једна конституирајућа главна скупштина, једна ванредна скупштина, 8 одборских седница, 8 седница дисциплинског већа и у 11 дисциплинских предмета главна расправа.

Убележено је 42 адвоката и 31 адвокатски приправник, а брисано је из именика 15 адвоката и 32 адвокатска приправника, тако да је 31 децембра 1929 год. било 501 убележених адвоката и 231 адвокатских приправника.

Умрли су ови адвокати : Др. Ђирић А. Милан и Др. Ђеремов Драгомир из Новог Сада, Др. Ерлинг Карло из Вел. Кикинде, Др. Силаши Филип из Суботице, Др. Манхајм Мано из Бачке Тополе, Др. Армин Јулије из Вел. Бечкерека и Др. Димитријевић Александар из Бачке Паланке. Породицама умрлих адвоката је исплаћено у име хитне помоћи 120.000 дин. и 4000 дин. у име милостиње.

Одређено је 269 адвоката за заступнике сиромашних и 262 адвоката за браниоце и заменике на кривичним расправама код Апелационог Суда.

Ток конституирајуће главне скупштине, која је одржана 16 јуна 1929 год. већ је изнесен у 6, 7 и 8 броју „Гласника“.

На ванредној скупштини, која је одржана 27 октобра 1929 год. донесен је прорачун за 1930 год., установљена је чланарина и свота хитне помоћи за 1930 год.

Установљени прорачун гласи овако :

П Р И Х О Д:

1. Апроксимативне камате од готовине	10.600	дин.
2. Чланарина од 408 чланова по 800 дин.	398.400	"
3. Рачун дужника	100.000	"
4. Адвокатска уписнина по 500 д. за 8 адвоката	4.000	"
5. Уписнина адв. пр. по 100 дин. за 10 адв. пр.	1.000	"
6. За огласе у Службеним Новинама	1.200	"
7. Камата на обвезницу 7% држ. инв. зајма	700	"
8. За издати стан у згради Адв. Коморе	9.600	"
	Свега	525.500 дин.

Р А С Х О Д:

I. награда часника и намештеника:

1. За тајника по 2000 дин. месечно	24.000	дин.
2. За благајника по 1000 дин. месечно	12.000	"
3. За фискала по 1000 дин. месечно	12.000	"
4. За манипуланта 2800 дин. месечно	33.600	"
5. За две дактилографкиње 2400 дин. месечно	28.000	"
6. За служитеља 450 дин. месечно	5.400	"
	115.800	дин.

II. Стварни издаци:

1. Огрев 8 хвати дрва	7.000	дин.
2. Осветљење	1.300	"
3. Писаћи прибор	7.350	"
4. За Гласник Адвокатске Коморе	48.000	"
5. За тисканице и штампуг	10.000	"
6. За непредвиђене издатке, оправке и библиотеку	24.000	"
	97.000	дин.

III. Ванредни издаци:

1. За тротоар пред зградом Адвокатске Коморе	дин.	6.077'97
--	------	----------

IV. Рачун губитка:

1. Отпис чланарине	6.000	дин.
2. За добротворне прилоге	5.000	"
3. Хитна помоћ породицама умрлих адвоката	220.000	"
	231.000	дин.

V. Рачун набавки и радова:

1. За оправку водовода, бушење дубљег бунара, набавку моторне пумпе	5.000	дин.
2. За један писаћи строј	9.000	"
	14.000	дин.

Укупно: дин. 464.527'97

Чланарина је одређена у своти од 800 дин. У случају изнемоглости или смрти адвоката, исплаћиваће се по 20.000 динара у име хитне помоћи.

Дисциплинско Веће Адвокатске Коморе је подељено у 4 збора. I. збор под председништвом Др. Моча Александра, председника Дисциплинског Већа одржао је четири седнице, на којима је решио 111 предмета; II. збор под председништвом Др. Матића Милана, заменика председника Дисц. Већа одржао је једну седницу и решио 40 предмета; III. збор под председништвом Др. Јанковића Жарка, заменика председника Дисц. Већа одржао је две седнице и решио 86 предмета; IV. збор под председништвом Др. Николића Корнела, заменика председника Дисц. Већа одржао је једну седницу и решио 41 предмет.

Према томе је Дисциплинско Веће решило 278 предмета и то са овим резултатом: у 102 случаја је отклоњено покретање дисц. поступка, јер није било дисц. кривице; у 6 случајева је отклоњено покретање поступка због застаре у смислу 58 §-а зак. о адвокатима; у 31 случају је отклоњено покретање дисциплинског поступка и пријављивачи су упућени на претходни поступак пред редовним судом; у 3 случаја је обустављен поступак због смрти пријављених; у 13 случајева је покренут дисциплински поступак и одређена је истрага; у 27 случајева је покренут дисциплински поступак и пријављени су стављени одмах под оптужбу; 13 предмета је уступљено на решавање одбору тројице у смислу 54 §-а зак. о адвокатима; у 19 случајева је даљни поступак суспендован до донашања одлуке редовног суда; у 8 случајева су затражени судски списи; у 17 случајева је изјашњење пријављених послато пријављивачима да ставе своје примедбе и поднесу доказе; у 6 случајева су пријављени позвати да поднесу доказе за своје наводе; у 15 случајева су извештени пријављивачи да заступник Адв. Коморе не прихвата оптужбу и позвати да се изјасне, да ли желе сами оптужбу заступати; у 2 случаја је одређен претходни извиђај; 3 предмета су упућена на решавање Одбору Адв. Коморе, а 1 предмет скупштини; у 1 случају је суспензија од упражњавања праксе укинута; у једном случају је одбијена молба ради обнове поступка; у 10 случајева је донесено решење административне природе.

На основу ранијих решења, која су током године постала извршна, два адвоката су у име дисциплинске казне наступила обуставу вршења адвокатуре.

II. збор Дисц. Већа под председништвом Др. Матића Милана

у пет предмета је одржао главну дисциплинску расправу са овим резултатом: у 2 случаја су оптужени кажњени опоменом, а у 1 случају новчаном казном; у једном је случају расправа одгођена, јер поступак код редовног суда није довршен, у 1 случају је расправа одгођена ради допуне доказног поступка.

III. збор Дисц. Већа под председништвом Др. Јанковића Жарка у шест предмета је одржао главну дисциплинску расправу са овим резултатом: у 2 случаја су оптужени кажњени опоменом, у 1 случају новчаном казном; у 1 случају је одређена надопуна доказног поступка, у 1 случају је поступак обустављен због застареле, у 1 случају је поступак обустављен, јер је заступник Коморе одустао од оптужбе.

Позив на правнички бал

11 фебруара т. г. у 21.30 часова одржаће се у Новом Саду у великој сали Хотела Слободе правнички бал, на који приређивачки одбор позива све чланове Адвокатске Коморе заједно са породицама.

На знање!

Као накнада за оне бројеве „Гласника“, који нису изишли прошле године, због недостатка материјала, одштампан је овај број у већем обиму.

Месечни извештај

Од 13 марта 1929 до укључиво 5 октобра 1929 год. убележени су код Адвокатске Коморе ови адвокати:

13 марта Др. Адамовић Федор,
Нови Сад.

14 марта Заклан Благоје, Чантавир,

15 марта Дољанин Стјепан, Суботица,

11 маја Др. Спенул Александар,
Ковачица,

12 јуна Др. Оршић Лазар, Суботица,

6 јула Колар Матија, Сомбор,

13 јула Др. Стипић Драгутин,
Суботица,

17 јула Вуксановић Светозар,
Бела Црква,

31 јула Кнежевић Бранко, Панчево,

3 августа Јанкач Матеј, Суботица,

10 августа Пилић Ђорђе, Суботица,
 13 августа Др. Лазин Сава, Нова Кањижа,
 17 августа Фаркаш Љ. Фрања, Панчево,
 23 августа Глумац Богдан, Чуруг,

27 августа Парвањ Драгутин, Темерин,
 18 септембра Др. Кирић Миливој, Нови Сад,
 24 септембра Урошевић Радомир, Бачка Топола,
 5 октобра Примовић Јован, Перлез.

Услед смрти брисани су из именика ови адвокати :

1 маја 1929 Др. Ђирић А. Милан, Нови Сад и Др. Силаши Филип, Суботица. 27 маја 1929 Др. Манхајм Мано, Бачка Топола.

Адвокатске канцеларије преместили су ови адвокати :

4 јула 1929 Др. Бошан Шаму, из Суботице у Бачку Тополу.
 1 септембра 1929 Др. Бешлић Димитрије, из Сенте у Аду.
 15 априла 1929 Др. Перц Драгутин, из Суботице у Загреб.
 1 маја 1929 Др. Топаловић Бора из Бан. Карловца у Вршац.

15 августа 1929 Др. Ботлик Де-зидер из Беле Цркве у Сомбор.
 15 августа 1929 Др. Јовановић Марко из Вел. Кикинде у Ст. Бечеј.
 1 октобра 1929 Др. Абоњи Хенрик из Ковина у Бачку Паланку.

По молби брисани су ови адвокати :

14 маја 1929 Др. Телегди Александар, Апатин и 21 септембра 1929 Др. Јагедић Јован Сомбор.

Од 1 марта 1929 до укључиво 5 октобра 1929 убележени су код Адвокатске Коморе ови приправници :

1 марта Др. Грегуш Карло, Чантавир,
 6 марта Будановић Пера, Суботица,
 11 марта Зделар Љубомир, Вел. Бечкерек,
 15 марта Видерком Иван, Нови Сад,

17 марта Стојановић Радован, Суботица,
 17 марта Маго М. Карло, Суботица,
 1 априла Др. Фратуцан Стеван, Нови Сад,
 21 априла Павловић Павле, Суботица,

- 25 априла Деак Имре, Сомбор,
 1 маја Фридман Алфред, Нови
 Сад,
 1 маја Павлов Михајло, Нови
 Сад,
 9 јуна Др. Ковачевић Ђорђе,
 Нови Сад,

- 15 јуна Јовановић Ђорђе, Нови
 Сад,
 20 јуна Хегедиш Ласло, Субо-
 тича,
 1 јула Дарваши Деже, Пан-
 чево.

*Услед положеног адвокатског испита брисани су из именика
 адвокатских приправника :*

- 13 марта 1929 Др. Адамовић
 Федор, Нови Сад,
 14 марта 1929 Заклан Благоје,
 Чантавир,
 15 марта 1919 Дољанин Стјепан,
 Суботица,
 12 јуна 1929 Др. Оршић Лазар,
 Суботица,
 6 јула 1929 Колар Матија,
 Сомбор,

- 17 јула 1929 Вуксановић Све-
 тозар, Бела Црква,
 31 јула 1929 Кнежевић Бран-
 ко, Панчево,
 3 августа 1929 Јанкач Матеј,
 Суботица,
 13 августа 1929 Др. Лазин
 Сава, Нова Кањижа.

Исправак. У чланку „Одказ и позив“ одштампаном на стр
 23 и сл. Бр. 3, 4 и 5/29 „Гласника“ Адвокатске Коморе у Новом
 Саду, поткрале су се штампарске грешке, које кваре смисао неких
 реченица, па би зато требало да се исправе.

Ове грешке су:

На стр. 23 ред 12 одоздо уместо : околност, да — треба да
 стоји: околност, да тужени приватан отказ није прихватио, при-
 зивни суд налази, да

ред 5 одоздо уместо : 24 — треба да стоји: 180/2.

На страни 24 ред 17 одоздо уместо : однос, захтева — треба
 да стоји : односи захтевају

ред 18 одоздо уместо : потребна је — треба да стоји : тада
 је потребна

ред 13 одоздо уместо : Условe — треба да стоји : Али не
 ради се о условима укидања — јер условe...

Закон о адвокатима

од 17 III 1929

(Наставак)

Осим случаја из § 22 последњег става, адвокат није дужан бесплатно заступати.

Заступника сиромашних допушта суд или она власт пред коју ствар спада, а именује га одбор Адвокатске Коморе.

Ако странка дсје до могућности да плати заступање, заступник сиромашних има право захтевати од ње награду.

Адвокат кога суд именује заступником странке има право захтевати од странке наплату трошкова.

§ 28.

Министар Правде, по саслушању Адвокатских Комора и Апелационих Судова, одредиће правилником висину награде за оне послове адвоката у судском поступку, који по својој једноставности и природи допуштају просечну цену. Ово одређивање може бити различито за разна места и мења се променом прилика,

Правилником одређене награде примењиваће се на случај кад награда није унапред уговорена.

§ 29.

Где нема погодбе или где висина награде није предвиђена правилником, за висину награде која припада адвокату за његов посао, труд и губитак времена, вреде одредбе општег грађанског законика.

Адвокат је овлашћен да тужи странку ради наплате своје награде и трошкова без претходног судског одмеравања. И адвокат и странке могу све док таква тужба није поднесена тражити одмерење адвокатске награде и трошкова, који су настали из заступања пред судом, код онога суда код кога је ствар расправљена у првом степену.

Ако странка тражи одмерење, адвокату ће се наложити да у одређеном року поднесе рачун о својој награди и трошковима, јер ће се иначе награда и трошкови одмерити на основу података које странка изнесе, а адвокат губи право на накнаду трошкова посебне парнице односно оних послова који се услед његовог меката при одмеравању нису имали у виду.

За овај поступак вреде начела поступка за неспорне ствари. Одлуком има се решити и питање да ли су послови које је адвокат извршио били потребни за правилно заступање и у колико су они

иначе оправдани с погледом на саму ствар и постојеће прилике. Против такве одлуке имају странке право жалбе надлежном суду другога степена. Даљи правни лек није допуштен.

Награда и трошкови (издатци) које је адвокат тражио за то што је било нужно његово учествовање код поступка ради одмерења, имају се такође одмерити. У погледу дужности странке да накнади ове трошкове, имају се применити начела о парничним трошковима из законика о поступку судском у грађанским парницама.

За рад у кривичним пословима вреде одредбе законика о судском кривичном поступку.

Ако је поведен поступак за одмерење тужба ће се моћи подићи тек онда, кад се потпуно доврши поступак за одмерење.

Адвокат и странка могу се обратити одбору Адвокатске Коморе, да спор о тражбини адвоката мирним путем реши. Поравнања склопљена пред одбором Адвокатске Коморе о тражбинама адвоката против његове странке из одношаја заступања извршена су у смислу грађанског парничног поступка. Ако се странка са адвокатом пред одбором Адвокатске Коморе не поравна, одбор не може решити спор о награди ни као изабрани суд.

§ 30.

Адвокат је овлашћен да задржи папире од вредности које је поводом заступања примио за своју странку, као и готовину коју је његова странка положила или која је за њу примљена и то до износа који је потребан за покриће његових награда и трошкова, но при том је дужан да се са својом странком обрачуна без одлагања.

Ово задржавање није допуштено ако је у противности са овлашћењем што га је странка дала пре предаје или приликом предаје, или с обавезом примљеном од адвоката да ће с папирима од вредности или с новцима поступати на одређени начин.

Адвокат је овлашћен, а на захтев странке дужан, без одлагања, положити код суда готовину и папире од вредности над којима хоће да врши право задржања и то до висине свога потраживања, док остатак мора одмах странци вратити. У таквом случају дужан је адвокат да у року од 14 дана тражи и одмеравање својих награда и трошкова у смислу § 29. или да у том року тражи наплату тужбом. Ако је то учинио, признаје му се законско заложно право на папирима од вредности и новцу, које је он код суда положио и то од дана кад су папири и новац код суда положени.

Под папирима од вредности разумеју се овде и уложне књижице и признанице о оставама код новчаних завода.

§ 31.

Парничне трошкове који се досуђују странци од противне странке, адвокат који је странку заступао може задржати до висине своје награде и трошкова, у колико већ нису подмирени од странке.

§ 32.

У својој властитој правној ствари адвокат има право тражити од противне странке, да му накнади награду и трошкове, који би припадали опуномоћеном адвокату.

За тужбе адвоката из одношаја заступања надлежан је суд пред којим је ова ствар расправљена у првом степену, а иначе надлежан је суд онога места у коме је седиште адвоката.

§ 33.

Ко врши адвокатуру не може уједно :

а) вршити с платом државну или другу коју јавну или приватну службу у својству чиновника, осим службе хонорарног професора Универзитета или хонорарног наставника стручних школа;

б) бавити се послом који се не слаже с положајем, угледом, чашћу и независношћу адвоката.

У таквим случајевима одбор Адвокатске Коморе позваће дотичног адвоката, да у одређеном року престане обављати посао који се не слаже с адвокатуром, па ако се адвокат томе позиву не одазове, донеће одлуку да се он избрише из именика адвоката.

Адвоката, који буде дуже од године дана, без оправдања, отсутан из свога седишта, може одбор избрисати из именика адвоката. Против одлуке одбора према горњим одредбама о брисању адвоката из именика адвоката, може се поднети правни лек наведен у § 6. ставу четвртом.

Ове одредбе важе и за адвокатске приправнике.

§ 34.

Адвокату је допуштено да себи изабере и промени седиште своје канцеларије, но ово пресељење има на три месеца унапред пријавити одбору Адвокатске Коморе којој припада, а ако прелази у другу Комору, онда и одбору ове Коморе.

Одбор прве Коморе обзнаниће пријаву огласом у Службеним Новинама.

Ако адвокат, који намерава да се пресели именује у досадашњем месту своје канцеларије преузиматеља (заменика), може му Одбор Адвокатске Коморе скратити тромесечни рок. Опозове ли

адвокат пријаву преселења или промени место куда је хтео да се пресели, о томе ће се пријава учинити и обзнанити на исти начин, али се у овом последњем случају тромесечни рок има рачунати од дана прве пријаве.

Одбор у чијем је подручју дотадашње седиште адвокатске канцеларије, може дозволити и продужење рока за пресељење.

И пресељење у опсегу истог окружног суда треба обзнанити. Одбор Коморе може у том случају скратити тромесечни рок и онда, ако адвокат не именује преузимаатеља (заменка).

Ако би постојали разлози са којих се упис може ускратити или одгодити Комора новог седишта адвокатског поступиће по пријави пресељења онако, као што се у том случају поступа с првом молбом за упис и именик адвоката.

Одбор новог седишта адвокатског има о упису обавестити Министра Правде, Касациони Суд и надлежни Апелациони Суд и одбор пређашњег његовог седишта, а овај ће на то одредити брисање из именика адвоката.

Адвокатска Комора, на чијем се подручју адвокат намерава преселити, може захтевати прописану пристојбу, која се одређује пословником коморе.

§ 35.

Одредбе ове главе о правима и дужностима адвоката код заступања и саветовања странака, као и узгредних послова, примењује се сходно и на адвокатске приправнике.

IV ГЛАВА

Престанак адвокатуре

§ 36.

Право на вршење адвокатуре престаје:

а) губитком држављанства или способности за вршење правних радња, затим, отварањем стечаја над имовином адвоката, као и у случају одлуке суда да се стечај не отвори зато што имовина адвоката није довољна да се покрију трошкови стечајног поступка;

б) брисањем из именика адвоката по § 33.;

в) казненом осудом која има за последицу губитак адвокатуре; и

г) одрицањем.

Док против адвоката тече дисциплински поступак или док му је адвокатура обустављена, може се адвокат одрећи адвокатуре само с престанком одбора. У том случају може се одрицање прихватити

само онда, ако се адвокат уједно изрично одрекне права да тражи поновни упис. Код дисциплинске расправе може адвокат и пред дисциплинским већем исјавити да се одриче адвокатуре и дисциплинско веће може одрицање прихватити.

У колико право за вршење адвокатуре престаје услед дисциплинске пресуде, одређују прописи о дисциплинском поступку.

По молби за поновни упис решава се по прописима прве главе овог закона.

V ГЛАВА

Адвокатске Коморе

§ 37.

Министар Правде установиће број и седишта Адвокатских Комора.

Адвокатска Комора састоји се из целокупног броја адвоката уписаних у именик Адвокатске Коморе.

§ 38.

Адвокатска Комора има да чува углед, част и право адвокатског staleжа и да пази на то да адвокати врше своју дужност.

Своје послове Комора обавља непосредно у скупштинама, а посредно у свом одбору.

Скупштина Адвокатске Коморе је уредно сазвани и конституисани скуп чланова Коморе.

Скупштина се састаје једанпут у години и то у месецу октобру. Она се може сазвати и у ванредни сазив по потреби, а мора се сазвати кад то затражи једна трећина чланова Коморе и то мора бити у року од месец дана по писменом захтеву.

Скупштина решава већином гласова присутних чланова.

Одбор Коморе је састављен из броја чланова које одреди скупштина Адвокатске Коморе, али овај број чланова неможе бити мањи од дванаест. Овај избор важи за три године.

Председник одбора Адвокатске Коморе уједно је и председник скупштине. Остале часнике одбора бира сам одбор из изабраних чланова одбора. Упражњена места чланова одбора у току овог трогодишњег времена бира сам одбор или наредна редовна скупштина.

Одбор сваке Адвокатске Коморе израђује сам пословник за за свој рад, за рад Адвокатске Коморе и скупштине и за рад дисциплиновог већа.

§ 39.

Председник, заменик председника и чланови одбора бирају се гласачким листићима између чланова Коморе. Изабраним се сматра онај, који је добио више од половине датих гласова. При томе се броје и празни листићи.

Не постигне ли се већина првим гласањем, обавиће се ужи избор између оних који су код првог гласања добили највише гласова,

У ужи избор имају се узети увек два пута онолико лица колико их ваља изабрати. Ако је за више особа дат једнаки број листића, одлучује коцка (жреб), који ће од њих доћи у ужи избор. Ништаван је сваки глас који је код овог бирања пао на лице које није било узето у ужи избор. Ако код ужег избора буде број гласова једнак, одлучиће коцка.

§ 40.

Сваки је члан Адвокатске Коморе дужан да се прими избора у одбор Адвокатске Коморе, но по одслуженом времену за једну периоду може одбити поновни избор за идућу периоду.

Да ли се може избор одбити и из других разлога, о томе одлучује коначно скупштина.

Али ако неко неће да се прими или да настави службу и онда кад се покаже да за то нема довољних разлога биће кажњен новчано од 300—1.000 динара, изгубиће активно и пасивно право избора у Адвокатској Комори (§ 43 ст. I. слово в) за време које се има одмах одредити. Против ове одлуке нема правног лека.

Новчана казна припада благајни Коморе. У погледу наплате и употребе ове казне вреде прописи о дисциплинским казнама.

§ 41.

Председник, заменик председника и чланови одбора бирају се на три године, или ће и по истеку тога времена, или ако се одрекну службе, наставити свој рад до новог избора. Кад прође време њихове службе могу опет бити изабрани. Ако који члан иступи пре него што му је истекло време службе, за преостало време извршиће се накнадни избор, ако је то потребно.

Председник и заменик председника чланови су одбора. Одбор доноси своје одлуке већином гласова. За ваљаност одлуке треба да је присутно најмање половина чланова. Резултат избора јавиће се Министарству Правде, Касационом Суду и Апелационом Суду.

§ 42.

Председник заступа Комору према другима и председава у скупштини и у одбору, а кад је спречен, замењује га његов заменик.

Осим вршења послова који му припадају већ у својству председника, у његов круг рада спада:

а) да покуша изравнати несугласице које су из пословног одношаја настале између чланова Коморе и адвоката и адвокатских приправника. Ради тога он може позвати и саслушати странке и оне чланове Коморе, који би могли успешно посредовати;

б) да у случају потребе опомене чланове Коморе и адвокатске приправнике на њихово понашање;

в) да пази на то да Комора не прекорачи у закону јој прописани круг рада.

§ 43.

У надлежност скупштине Адвокатске Коморе спадају ови послови:

а) она одобрава пословнике предложене од одбора. Ови пословници имају се поднети Министру Правде на одобрење;

б) одређује број одборника;

в) бира по пословнику председништво и одбор Коморе, дисциплинско веће, заступника Коморе, адвокатске судије (X глава) и оне адвокате, који ће бити чланови испитног одбора (§ 13.); доноси одлуке у случајевима § 40. став други и § 62. став други, и изриче казне по § 40. ст. трећи и § 62. став трећи;

г) решава о прорачуну доходака и издатака Коморе и одбора, одређује улоге чланова, испитује и одобрава Коморине и одборове рачуне;

д) одређује о наплати уписнине, која се има употребити на добротворне установе Коморе;

ђ) одређује правила према којима се казне по § 54. став други слово б) и 55. став први слово б) имају употребити на добротворне установе адвокатског staleжа;

е) одређује да се један део прихода Коморе употреби на добротворне цпљеве адвокатског staleжа и решава о установама које томе имају да служе;

ж) доноси одлуке о издржавању изнемоглих адвоката и адвокатских приправника, њихових удовица и сирочади, и одређује приносе чланова који ће се на то употребити; и

з) подноси предлоге и изјављује о законским предлозима своје мишљење, извештава о стању правосуђа и управе и износи своје примедбе и жеље у погледу њих.

§ 44.

У надлежност одбора Адвокатске Коморе спада напосе:

а) да води именик адвоката и решава о упису у тај именик (§§ 6. и 7.);

б) да води именик адвокатских приправника, потврђује им адвокатску вежбу и издаје уверења;

в) да извршује одлуке скупштинске;

г) да врши економске послове Коморе, наплаћује годишње приносе, уписнине и прописане пристојбе извршним путем.

Одлуке одбора о приносима и пристојбама које се имају платити Комори, сматрају се за исправе које су извршне у смислу закона о извршењу;

д) да општи с властима и с лицима која нису у вези с Коморама;

ђ) да даје мишљења о величини награде адвоката, особито на молбу судова, и да настоји да се спорови о таквим захтевима мирним путем расправљају (§ 29. став последњи);

е) да именује привремене заменике ако је који адвокат болестан или отсутан, а није себи одредио заменика и да именује преузиматеља адвокатске канцеларије у случају када адвокати буду избрисан из именика или када му се обустави адвокатура. Предлози адвоката или његове родбине у погледу лица заменика односно преузиматеља канцеларије, увестиће се по могућству ако није случај брисања адвоката из именика дисциплинским путем или случај обуставе адвокатури. Заменик и преузиматељ канцеларије имају иста заштитничка права као и сам адвокат;

ж) да допушта, именује и уклања заступнике (§ 22. став други и § 27. став четврти);

з) да сазива скупштину Адвокатске Коморе по пословнику. Одбор је дужан сазвати скупштину ако то тражи једна трећина чланова Коморе.

и) да се жали Управном Суду и Државном Савету против одлука управних власти којима се сужава адвокатима признати круг рада;

ј) да подноси представке, мишљења и предлоге, који се тичу адвокатури, управе и правосудја;

к) да надзирава адвокате и адвокатске приправнике и да изриче према њима казне до 1000 динара, ако се неби одазвали његовим наредбама. За наплату и употребу казне вреде прописи о дисциплинским казнама;

л) да именује изасланике у Савез Комора;

м) да пази да нико не врши бесправно адвокатске послове и да таква лица оптужује, и

н) да бира из своје средине три члана и толико заменика, који ће имати да суде кривице из § 54. овога закона.

§ 45.

Председник, заменик председника и чланови одбора врше своју службу бесплатно, али издаци које учине у интересу или по решењу Коморе, имају им се подмирити из Коморине благајне.

§ 46.

Жалбама против одлуке одбора има места у колико их допушта овај закон. Рок је за жалбу 15 дана и не може се продужити. Дан доставе одлуке не рачуна се у рок. Ако последњи дан рока пада у празнични дан, рок истиче идућег радног дана. Дан у који је жалба предата пошти, узима се као дан предаје одбору. Тај се дан утврђује рецелисом или поштанским жигом на омоту.

§ 47.

Адвокатске Коморе имају почетком сваке године поднети Министру Правде извештај о главним стварима свога рада, а могу у том извештају изнети и своја опажања на пољу адвокатуре, правосуђа и управе као и учинити сходне предлоге.

§ 48.

Ради заједничке заштите права и интереса адвокатског staleжа, Адвокатске Коморе могу образовати Савез Комора. У тај савез улазе председници свију Комора и изасланици Комора који се бирају на три године.

Савез Комора израђује сам себи пословник.

Комора која има до 100 чланова бира три изасланика; ако има више од 100 а мање од 200 чланова, бира пет изасланика, а ако има више од 200 чланова седам изасланика.

VI. ГЛАВА

Право надзора и дисциплинско право.

§ 49.

Адвокатски staleж је независан.

Надзор над адвокатима уписаним у именик адвоката врши у првом реду одбор Адвокатске Коморе. Вршећи овај надзор одбор може адвоката упућивати и опомињати.

Врховно право надзора припада Министру Правде.

Он може распустити одбор Адвокатске Коморе ако Комора или одбор не би испуњавали своје законске дужности, па ни после поновне опомене и претње распустом. Једновременно са распустом наредиће се избор новог одбора у року од петнаест дана и именоване се владин повереник из реда адвоката, који ће обављати послове све докле, док их не преузме нови одбор. Владин повереник има иста права као и одбор.

§ 50.

Надлежно дисциплинско веће казниће за дисциплинске кривице адвоката који повреди дужности свог звања или који понашањем, било у своме звању било иначе нарушава част и углед адвокатског staleжа.

Одбор Адвокатске Коморе извиђа и казни мање грешке или немарности у вршењу дужности као и ситније повреде угледа адвокатског staleжа (§ 44. сл. к. и § 54.).

§ 51.

Нарочито се има сматрати као дисциплинска кривица адвоката:

- а) ако преко плаћеног посредника или другим којим недоличним начином тражи себи клијенте;
- б) ако потпише поднесак који је састављен од пискарача (надриписара) или ако на ма који други начин потпомаже пискарање; и
- в) ако на јавној продаји, на којој заступа ксга повериоца (веровника), купи за рачун свој или својих сродника ствар која се продаје.

§ 52.

Одредбама овога закона не нарушава се право судова да изричу казне за повреду реда по законима о поступку у грађанским (спорним и неспорним) и казеним стварима. Против адвоката или адвокатских приправника, као заступника странака, није допуштено изрећи као такву казну затвора, или новчану казну за повреду реда претворити у казну затвора. Ако се новчана казна не може да плати, то ће се пријавити дисциплинском већу.

Због непристојних и увредљивих израза којима би се адвокат узмено или у писменом акту послужио код суда, у случају на који се не односи пропис претходног става, суд може изрећи против адвоката односно адвокатског приправника казну до 500.— динара.

Против овакве одлуке може се у року од 15 дана поднети жалба непосредно вишем суду који решава коначно. Ова жалба не обуставља извршење одлуке.

§ 53.

Пропаси овога закона о надзору и дисциплинском поступку за адвокате имају се примењивати и на адвокатске приправнике уписане у именик Адвокатске Коморе

§ 54.

Одбор Коморе од три члана (§ 44. сл. н) може у случају незнатније повреде дужности (§ 50. став други) казнити и адвоката:

- а) опоменом — или
- б) новчаном казном до 200.— динара.

Против ове одлуке одбора нема места правном леку.

Одбор може изрећи казну тек пошто адвоката саслуша.

§ 55.

Дисциплинске су казне:

- а) писмени укор;
- б) новчана казна до 5.000.— динара против адвоката, а до 1.000.— динара против адвокатских приправника у корист благајне оне Коморе код које је кажњеник уписан.

При изрицању новчане казне може се уједно одлучити да ће се она, на случај немогућности њене наплате, заменити којом од казна доле означених под в), али за време најдуже до 6 месеци;

в) обустава вршења адвокатуре, која не сме премашити годину дана. Адвокатски приправници могу бити кажњени продужењем времена вежбе или губитком права заступања, али и једно и друго највише за годину дана; и

- г) брисање из именика адвоката.

§ 56.

Брисање адвоката из именика има се изрећи нарочито:

а) ако је у случају законске препреке за упис лукавством постигао упис у именик адвоката:

б) ако је, и поред тога што му је надлежно дисциплинско веће обуставило вршење адвокатуре, за време обуставе обавља адвокатске послове за свој рачун или обуставу изиграва на било који други начин.

Адвокат који у томе помаже чини дисциплински преступ.

§ 57.

Адвокат који је по § 55. слово г) избрисан из именика адвоката, не може бити понова уписан пре него што прођу три године од дана брисања; а адвокат који је избрисан услед казнене осуде не може бити опет уписан све док не престану последице осуде.

§ 58.

Дисциплинске кривице застаревају за три године. Ако је учињена штета, застарелост почиње тећи, чим је оштећена странка заштету сазнала, а најкасније по истеку три године. Застарелост се прекида подношењем дисциплинске пријаве дисциплинском већу или надзорној власти, као и свим оним чињеницама, којима се по кривичном закону застарелост прекида. Застарелост се прекида докле се по закону ислеђење не може повести или наставити, док је окривљени у бегству или док је из именика избрисан.

Застарелост је искључена ако се због тежине дисциплинске кривице или на основу § 56. став први слово а) може изрећи казна брисања из именика адвоката.

§ 59.

Накнада штете не може се тражити у дисциплинском поступку.

VII. ГЛАВА

Дисциплинско веће

§ 60.

У седишту сваке Адвокатске Коморе образовање се за њено подручје посебно дисциплинско веће. Ово се веће састоји из председника и његових заменика и највише до 18 чланова.

Ако у којој Адвокатској Комори није уписано више од 25 адвоката, Министар Правде ће решити да она са суседном Комором или са више њих образује заједничко дисциплинско веће.

§ 61.

Председника, заменика председника, чланове дисциплинског већа, заступника Коморе и његове заменике бира скупштина на три године и то на исти начин на који се бира и одбор Адвокатске Коморе.

Председник и чланови одбора Адвокатске Коморе могу се избрати у дисциплинско веће.

Листа изабраних лица доставиће се Министарству Правде, Касационом и надлежном Апелационом Суду.

Пословник ће одредити број чланова дисциплинског већа, као и то колико ће чланова тога већа, после прве и друге године отпасти коцком и њихова места попунити новим избором. Председник не може отпасти коцком.

Председник поставља зборове дисциплинског већа (§ 66.) за мелу годину унапред.

§ 62.

Сваки члан Адвокатске Коморе, који буде изабран за члана дисциплинског већа или заступника Комсре или његовог заменика, дужан је примити се ове дужности, но по истеку времена, за које је изабран, може одбити поновни избор за идућу периоду.

Да ли се може избор одбити из других разлога, о томе одлучује коначно скупштина у сваком поједином случају.

Ако неко неће да се прими ове дужности или неће даље да је врши ни онда када се покаже да за то нема довољног разлога, биће кажњен од 300 до 1000 динара у корист благајне Коморине и за време, које се има одмах одредити, изгубиће активно и пасивно право избора у Адвокатској Комори (§ 43. став први слово в.) Против ове одлуке нема правног лека. Односно наплате и употребе ове казне вреде прописи о дисциплинским новчаним казнама.

§ 63.

Осим председника и једног његовог заменика, бар још половина чланова дисциплинског већа морају бити адвокати, чије се канцеларије налазе у седишту дисциплинског већа.

Заступник Коморе и његови заменици могу бити изабрани само између адвоката, који станују у седишту дисциплинског већа.

§ 64.

Чланови дисциплинског већа и заступници Коморе врше своју дужност бесплатно. Пословником ће се одредити у колико ће им благајна Адвокатске Коморе надокнадити трошак учињен у готову, а нарочито оно што би потрошили кад путују због ове своје дужности.

§ 65.

Чланови дисциплинског већа и заступници Коморе или њихови заменици, против којих је у току истрага или расправа због злочинства или преступа или иступа из користољубља или против јавног морала или против којих је у току истрага или расправа због дисциплинске кривице, не могу вршити своје дужности у дисциплинском већу, док рад по кривицама не буде свршен.

Ако их дисциплинско веће или кривични суд осуди на казну, престаће ова њихова почасна дужност, чим осуда постане правно-стажна.

§ 66.

Дисциплинско веће извиђа и доноси своје одлуке у зборовима, који се састоје из председника или његова заменика и четири члана.

Веће извиђа и доноси своје одлуке према прописима законика о судском кривичном поступку. Председник гласа последњи.

§ 67.

За вршење дисциплинске власти надлежно је дисциплинско веће оне Адвокатске Коморе, код које је окривљеник у време пријаве уписан у именик адвоката или приправника.

Сукоб о надлежности између дисциплинских већа двеју Комора решава Касациони Суд.

§ 68.

Из важних разлога, а на предлог оптуженика или заступника Коморе, дисциплинска истрага или расправа може се по одлуци већа поверити дисциплинском већу друге Коморе.

§ 69.

У дисциплинском поступку не сме учествовати онај члан дисциплинског већа:

а) који је сам оштећен дисциплинским преступом или је он сам тужилац;

б) који је брачни друг оштећеног (тужиочев) или његовог избрани или законски заступник;

в) који је с окривљеним или оштећеним тужиоцем сродник у усходној линији или нисходној линији по крви, тазбини или усвојењу ма до кога степена, у побочној линији по крви до четвртог, а по тазбини до другог степена.

При доношењу пресуда (§§ 88. и 89.) не може учествовати онај члан који је одређен за истражног повереника.

§ 70.

Одбор Адвокатске Коморе има крајем сваке године поднети Министру Правде списак дисциплинских пријава, поднесених дисциплинском већу, као и списак довршених и недовршених истрага. Министар Правде може захтевати објашњење, као и то да се отклоне опажени недостатци. Ако дисциплинско веће не поступи по томе захтеву, па ни на поновну опомену, Министар Правде може распусти дисциплинско веће, наређујући у исто време нови избор.

VIII ГЛАВА

Дисциплински поступак.

§ 71.

Дисциплинско веће повешће поступак по службеној дужности чим сазна, било само, било из пријаве, за дисциплинску кривицу

кога адвоката или адвокатског приправника. Дисциплинско веће доноси одлуку пошто саслуша и заступника Коморе.

§ 72.

Заступник Коморе позван је да, ради заштите части и угледа адвоката и ради њиховог уредног вршења адвокатских дужности, тражи пред дисциплинским већем, по службеној дужности, или по налогу одбора Адвокатске Коморе, истрагу и кажњење таквих дела, која се казне дисциплинским путем. Његова је дужност да све овакве кривице које му се пријаве или за које сам дозна, одмах пријави дисциплинском већу и да суделује код истраге и расправе, предлажући што треба, подижући и заступајући оптужбу и поступајући по прописима овога закона.

Заступнику Коморе ставиће се на увиђај сва службена акта пре него што би дисциплинско веће по њима донело своју одлуку, како би могао учинити своје предлоге.

Заступник Коморе мора бити на свакој седници дисциплинског већа.

Њему је допуштено у свако доба да се разматрањем аката обавести о стању поведених истрага и да захтева да му се акта саопште, само тиме не сме да успорава дисциплински поступак.

Заступник Коморе дужан је о стању поведених истрага поднети извештај Министру Правде, ако то овај затражи. Не удовољи ли заступник Коморе томе или ако не би вршио савесно или тачно своју дужиност разрешиће га одбор на тражење Министра Правде од дужности заступника Коморе. У том случају изабраће скупштина (§ 61. став први) код првог састанка уместо разрешеног заступника Коморе другога, а дотле ће га замењивати један од заменика. Ако овај заменик или други изабрани заступник Коморе не би савесно или тачно вршио своје дужности моћи ће Министар Правде сам поставити заступника Коморе између адвоката у подручју Коморе. Тако постављени адвокат дужан је примити се тога положаја под последицама поменутих у трећем ставу § 40.

Заступник Коморе ако примети застој или какве неуредности у поступку, тражиће од дисциплинског већа да се то отклони; а ако би за то било кривице до кога јавног органа, жалиће се Министру Правде. Ако постоје разлози за искључење означени у § 69. замениће га његов заменик.

§ 73.

Нађе ли дисциплинско веће да је дело, за које се адвокат или адвокатски приправник окривљује, кажњиво по кривичном закону, известиће о томе државног тужиоца.

До свршетка овог кривичног поступка застане се са ислеђењем и суђењем по дисциплинској кривизи.

§ 74.

Кривични судови дужни су саопштити дисциплинском већу ако се против адвоката или адвкатског приправника поведе кривична истрага, подигне оптужба или ако се стави у притвор. После свршеног кривичног поступка кривични суд уступиће акта дисциплинском већу, или, ако су му ова још потребна, допустиће изасланику дисциплинског већа разматрање и препис аката.

§ 75.

Дисциплинско веће, ако је потребно после учињене претходне истраге, решиће има ли се поступак прекинути (обуставити), или ће се истрага наредити и даље по закону поступити.

Пре него што би се ствар упутила на суђење мора се окривљењем дати прилика да се оправда.

§ 76.

Дисциплинско веће може у току поступка донети одлуку о претходној обустави адвокатуре или окривљеноме одузети право заступања, а адвокатском приправнику право замењивања, у колико је то нужно као мера опрезности ради заштите части и угледа адвокатског staleжа, или ради осигурања интереса странке.

Те су мере допуштене нарочито у случајевима :

а) ако је адвокат или адвокатски приправник стављен под истрагу због злочина или другог кажњивог дела учињеног из користољубља;

б) ако је против окривљеног изречена још неизвршена пресуда да се избрише из именика.

Ове ће мере престати чим буде престао разлог који их је изазвао.

О овим одлукама ће се одмах извести одбор Адвокатске Коморе, окривљеник и заступник Коморе.

§ 77.

Ако би кривични суд осудио адвоката на казну с којом је по закону скопчан губитак адвокатуре, дисциплинско веће, по извршности осуде, без даље расправе, одлучиће да се осуђени адвокат избрише из именика а у другим случајевима поступиће се по § 75.

§ 78.

Председник ће по потреби именовати истражног повереника.

Истражни повереник радиће у споразуму са заступником Ко-

море. Он може саслушавати сведоке, вештаке и окривљеника, или од овога затражити писмено изјашњење, и извршити увиђај, као и затражити акта и потребан извештај од судова и управних власти.

По потреби може замолити све судове да изврше извиђање. Код преслушања може суделовати лично и преко заменика и стављати питања. На овакво суделовање овлашћени су и заступник Коморе, окривљеник и његов бранилац.

Дисциплинска већа дужна су да једно другом указују правну помоћ.

§ 79.

Адвокати и адвокатски приправници уписани у именик код Коморе дужни су пред дисциплинским већем сведочити и давати мишљење. Друга лица не могу се на то приморати.

Саслушавање сведока и вештака под заклетвом може свагда извршити само надлежни суд. На саслушање сведока и вештака и њихове пристojбе имају се применити прописи закона о судском кривичном поступку.

Акта довршеног извиђаја саопштиће се заступнику Коморе, а овај ће их са својим предлогом доставити дисциплинском већу за 15 дана од њихова пријема.

О извршеном извиђају известиће се окривљеник који може дисциплинском већу изнети своје предлоге. Дисциплинско веће може по том предлогу, а и по службеној дужности, наредити да се извиђај допуни.

§ 80.

Одлука у смислу § 75. става првог доноси се у тајној седници, по саслушању извештаја истражног повереника. У одлуци којом се ствар упућује на суђење тачно ће се изложити тачке окривљења и све што је потребно за примену усмене расправе. Та одлука доставиће се окривљенику. Против ње нема правног лека.

Ако би дисциплинско веће решило да се дисциплински поступак прекине, то ће се решење доставити окривљенику, заступнику Коморе, врховном државном тужиоцу и онм лицу које тврди да је повредом дужности од стране окривљенога оштећено у својим приватним правима. Препис тога решења доставиће се одбору Адвокатске Коморе (§ 52.)

§ 81.

Председник одређује дан и сат усмене расправе. Расправу мора одредити тако да од дана доставе позива окривљенику до дана расправе протече најмање осам дана. Окривљеник се може тога рока

одређи. Даље, он наређује да се о расправи извести заступник Коморе, да се позову сведоци и да се припреми све што је потребно за усмену расправу.

Окривљеник и заступник Коморе могу у року од пет дана од дана доставе позива учинити предлоге за расправу, или да се ова одгоди. О томе ће решити председник дисциплинског већа, против кога решења нема места посебном правном леку.

§ 82.

Окривљеник има право да, и не наводећи за то разлог, тражи изузеће из суђења на расправи двојице чланова дисциплинског већа.

Изузеће председника, његовог заменика и известиоца (§ 85.) може се тражити само у случају сумње о пристрасности њиховој. О оправданости таквог тражења решава дисциплинско веће без учешћа чланова изузетних по првом ставу. Против тога решења нема правног лека. О овоме решавању, ако се изузеће уважи, у усменој расправи, председаваће место изузетног председника његов заменик, а буде ли и овај изузет, по годинама најстарији члан дисциплинског већа.

Ово изузеће може се чинити на три дана пре расправе.

Ако има више окривљеника, сваки од њих може за себе да тражи изузеће. Ако се због ових изузећа не може више да састави веће (§ 66. став први), и ако се окривљеници не могу сложити да заједнички траже изузеће, онда ће се коцком одредити ред, по коме се имају уважити изузећа, за која нису наведени разлози.

§ 83.

Окривљеник, дошао на расправу или не, овлашћен је да на расправи има свога браниоца.

Дисциплинско веће може по нахођењу наредити да окривљеник лично дође.

§ 84.

Усмена расправа бива у тајној седници, али је приступ допуштен адвокатима, адвокатским приправницима, врховном државном тужиоцу или члану државног тужиоштва кога он делегира. Ни ова лица, као ни заступник Коморе, окривљеник и његов бранилац, не могу присуствовати већању и гласању дисциплинског већа. Забрањено је саопштавати јавности садржај расправе. Ко

противно учини, биће кажњен по одредбама кривичног законика, или закона о штампи ако је саопштење учињено путем штампе.

§ 85.

Расправа почиње усменим излагањем стања ствари од стране известиоца, кога је председник именовао. Затим се саслушавају окривљеник и позвани сведоци, читају се записници саслушања и друга акта, и заступник Коморе ставља своје предлоге. Завршну реч имају окривљеник и његов бранилац и то редом како се они међусобно споразуму. Нађе ли дисциплинско веће да је нужно извршити неко дослеђење или прибавити какве доказе, наредиће што треба и заказати нову седницу ради настављања усмене расправе.

§ 86.

О усменој расправи водиће се записник, у који ће се уписати имена свих чланова дисциплинског већа, заступника Коморе, окривљеника и његовог браниоца ако га има, и битан садржај расправе.

Перовођа може бити или члан дисциплинског већа или адвокат или адвокатски приправник кога одбор за то одреди.

Записник потписује председник и перовођа.

§ 87.

При изрицању пресуде дисциплинско веће уважиће само оно што је било изнесено на усменој расправи. Оно није везано ни одлуком кривичног суда, којом је окривљеник ослобођен кривичне одговорности, нити доказним правилима, већ суди по свом слободном уверењу, стеченом на основу оцене свију доказних средстава оптужбе и одбране.

§ 88.

Пресуда мора окривљеника ослободити као некрива или огласити за крива по делу због кога је окривљен. У пресуди ће се изрично навести да ли је адвокат крив због повреде дужности свога звања или због понашања које је на штету части и угледа адвокатског staleжа, или је крив за обоје. Пресуда, која садржи одлуку о дисциплинској казни, мора садржавати и одлуку о накнади трошкова дисциплинског поступка.

§ 89.

Пресуда ће се одмах донети и објавити и у року од 15 дана с разлозима доставити окривљенику, заступнику Коморе, и врхов-

ном државном тужиоцу код Касационог Суда. Препис пресуде доставиће се одбору оне Коморе којој окривљеник припада.

Тужиоцу ће се на његов захтев дати препис пресуде, којом је окривљеник осуђен, заједно с разложима, ако је он тврдио да је тиме, што је окривљеник повредио своју дужност оштећен у својим приватним правима.

§ 90.

Трошкове дисциплинског поступка платиће одмах Адвокатека Комора у седишту дисциплинског већа.

Трошкове дисциплинског поступка сноси осуђени. О томе који ће се трошкови и како накнадити, донеће се одлука по прописима законика о судском кривичном поступку, који се и овде примењује.

У случају када окривљеник не буде осуђен, или ако се трошкови од њега не могу наплатити, сносиће их коначно онај, који их је предујмио. Но ако је судило делеговано дисциплинско веће (§ 68.), онда трошкове сноси она Комора, код које је окривљеник у именику уписан.

§ 91.

Истражни повереник може за време трајања дисциплинског ислеђења, у колико држи да је то оправдано према циљу поступка, допустити окривљенику неограничено или делимично разматрање акта. Ако истражни повереник не би допустио окривљенику да акта расмотри, окривљеник може тражити да о томе донесе одлуку председник дисциплинског већа.

После доставе одлуке којом се ствар предаје на суђење, и окривљеник и његов бранилац могу прегледати сва акта, осим записника о већању.

Забрањује се саопштавати путем штампе садржај списка (§. 84.)

§ 92.

Све доставе окривљенику морају се учинити лично њему или његовом пуномоћнику.

Ако се не зна где окривљеник станује а није именовао пуномоћника, дисциплинско веће одредиће једнога члана Коморе за заступника окривљенику, све док окривљеник не извести о месту становања или док не именује другог пуномоћника. Овај заступник има да брани интересе окривљеника и има она права која припадају окривљенику и врши их у име окривљеника.

Саопштавање пресуде окривљенику путем штампе није допуштено.

IX. ГЛАВА

Правни лекови против пресуда и других одлука дисциплинског већа

§ 93.

Против пресуде дисциплинског већа о кривици и казни као и о накнади трошкова допуштен је призив, а против закључка дисциплинског већа, који се не односи на само вођење дисциплинског поступка, допуштена је жалба.

Против решења о накнади трошкова може се изјавити само жалба.

За разматрање призива и жалбе надлежан је Касациони Суд.

§ 94.

Права на призив имају :

- а) окривљеник, ако је осуђен;
- б) родитељи, деца и удовица окривљеника, ако је умро пре него што је пресуда постала правноснажна;
- в) заступник Коморе;
- г) врховни државни тужилац код Касационог Суда;
- д) лице које је изјавило да је повредом дужности окривљеног оштећено у својим правима.

§ 95.

По призивима изјављеним на време Касациони Суд доноси одлуку после усмене расправе.

Касациони Суд може и пре одређене усмене расправе, а и у току ове, наредити да дисциплинско веће допуни извиђај.

§ 96.

У колико овде нема посебних наређења на поступак пред Касационим Судом примениће се законске одредбе о дисциплинској одговорности судије.

Ако је призив уложио само заступник Коморе, он ће на усменој расправи бити саслушан пре врховног државног тужиоца, а ако је и овај уложио призив, биће саслушан после врховног државног тужиоца.

Ако је само врховни државни тужилац уложио призив, моћи

ће и заступник Коморе доћи на усмену расправу код Касационог Суда и даће своју изјаву.

У сваком случају заступник Коморе може одредити другог адвоката себи за заменика. Не дође ли окривљеник лично, а ни његов бранилац, прочитаће се његова писмена одбрана, ако би је било.

§ 97.

Ако је изречена казна само због повреде части и угледа адвокатског сталежа, или још и зато што је повређена и која званична дужност, па је против пресуде дисциплинског већа уложен призив једино зато да се адвокат строжије казни због повреде дужности свога звања, Касациони Суд, ако нађе да је призив уместан, изрећиће укупну казну, у коју ће урачунати казну коју је изрекло дисциплинско веће, у колико је та казна исте врсте, па чак и онда ако она није предмет призива.

§ 98.

Решење Касационог Суда доставиће се дисциплинском већу. Ово се даје доставити коме треба.

§ 99.

Право на жалбу имају лица наведена у § 94.

(Свршиће се.)

ТРАЖИ НАМЕШТЕЊЕ

Адвокатски приправник са 16 месеци праксе од којих годину дана у суду као бележник, а остало као адвокатски приправник у Н. Саду. Питати Љубљанска ул. 5.

СТРОЦКИ ПЕТАР.

Власник: Адвокатска Комора за Б.Б.Б. у Новом Саду. — Лист уређује Уређивачки Одбор. Уредник: др. Коста Мајински, адвокат, секретар Адв. Коморе, Нови Сад, Његошева бр. 10.